

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΖΙΚΟΥ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ

1536

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ

ΧΑΛΚΗΣ

ΚΑΙ ΤΗΣ

ΕΝ ΑΥΤΗ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΔΙΑΛΕΞΙΣ

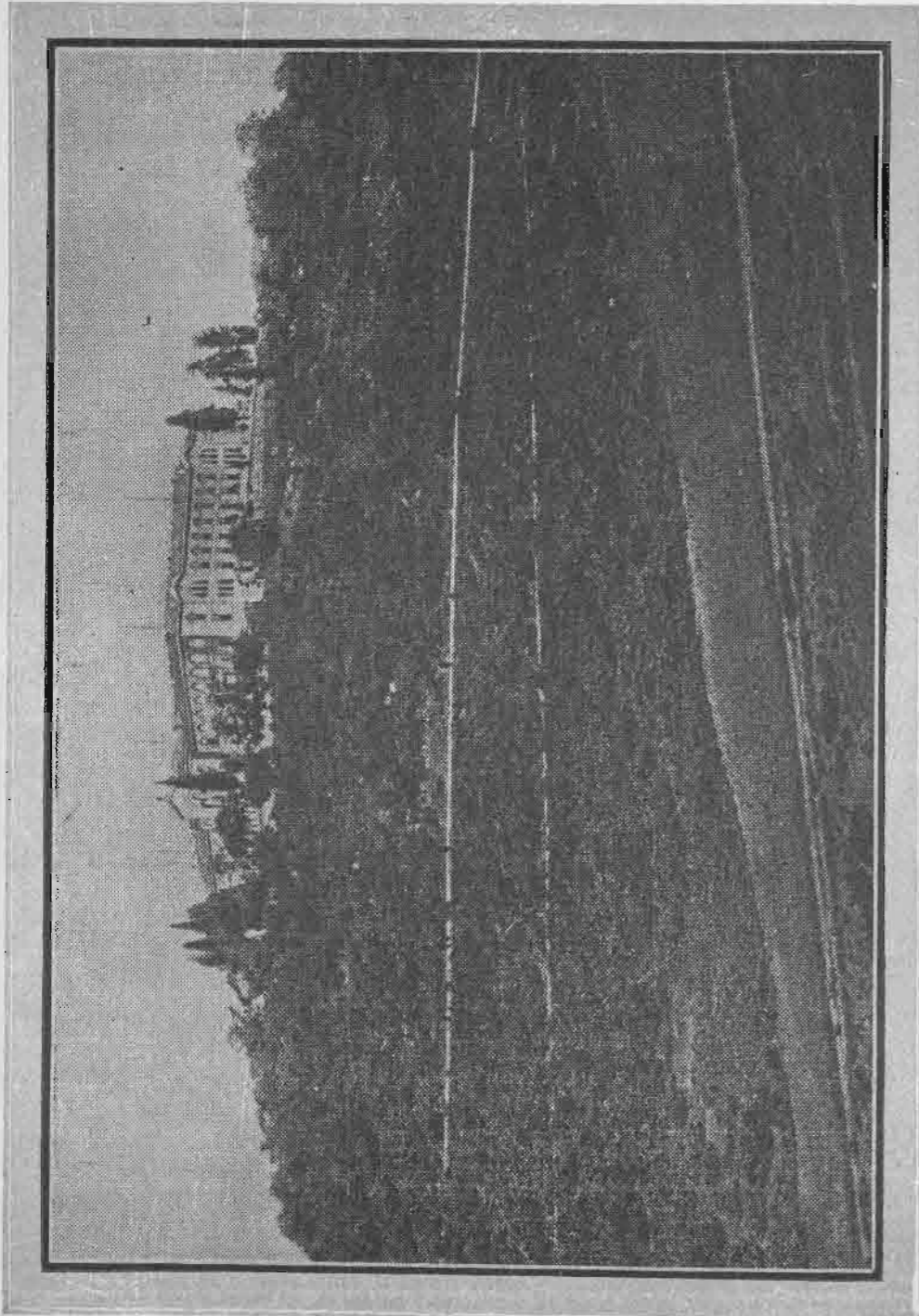
Γ J Aravamudan

16/8/20

XXXX

SISMANOGLIO

Η ΕΝ ΧΑΛΚΗ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΚΥΖΙΚΟΥ ΚΑΛΔΙΝΙΚΟΥ

**ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ ΧΑΛΚΗΣ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΝ ΑΥΤΗ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ**

ΔΙΑΛΕΞΙΣ

ΑΓΑΠΗΤΑ ΜΟΥ ΤΕΚΝΑ,

Πρὶν ἢ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν περίοδον τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεών σας καὶ ἀποχωρισθῶμεν εἰτα διὰ μερικοὺς μῆνας, ἠθέλησα νὰ σᾶς ὁμιλήσω ἐπὶ ἑνὸς θέματος, τὸ ὁποῖον βεβαίως σᾶς ἐνδιαφέρει· θὰ σᾶς δώσω μερικὰς ἱστορικὰς πληροφορίας περὶ τοῦ ἱεροῦ τούτου οἴκου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου διατᾶσθε καὶ ἐκπαιδεύεσθε, περὶ τῆς ἱερᾶς ταύτης Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος, συνελῶς δὲ καὶ περὶ τῆς ἐν αὐτῇ Θεολογικῆς Σχολῆς.

Ὁ Μοναχικὸς βίος, τέκνα μου, ἐνεφανίσθη εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν διακόσια πενήκοντα ἔτη μετὰ Χριστὸν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην (251 μ. Χ.) Παῦλος ὁ Θηβαῖος ἀπῆλθεν, ἐν ἡλικίᾳ 16 ἐτῶν, εἰς τὴν ἔρημον καὶ παρέμεινεν ἐντὸς σπηλαίου ἐκεῖ 97 ἔτη μέχρι τοῦ θανάτου του. Μετὰ τινα ἔτη (289) ὁ Ἅγιος Ἀντώνιος, διανείμας τὴν μεγάλην περιουσίαν του εἰς τοὺς πτωχοὺς, εἰσεχώρησε καὶ αὐτὸς εἰς τὴν ἔρημον, ἐν ἡλικίᾳ 18 ἐτῶν, καὶ εὐρὼν ἐν σπηλαίον, παρὰ τὸ ὁποῖον ὑπῆρχε μία πηγὴ καὶ ὀλίγα δένδρα φοινίκων, ἐμόνασεν ἐκεῖ ἐπὶ 87 ἔτη.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀντωνίου εὗρε πολλοὺς μιμητάς, οὕτως ὥστε ὁ μαθητὴς του Παχώμιος συνεκέντησε τοὺς ἀναχωρητάς-οὕτως ἐκαλοῦντο-εἰς ἕνα συνοικισμόν, μὲ ἕνα ἀββᾶν ἢ ἀρχιμανδρίτην ἐπὶ κεφαλῆς καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐσχηματίσθη ἡ πρώτη μοναστηριακὴ ἀδελφότης. Ἡσχολοῦντο δὲ εἰς τὴν προσευχὴν καὶ εἰς τὴν ἐργασίαν, κατασκευάζοντες τάπητας, σπυρίδας, ψιμάθους καὶ τὰ τοιαῦτα, ἢ καὶ

εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς-ὄπου τοῦτο ἦτο δυνατόν-καὶ ἐξ αὐτῶν συνετηροῦντο. διανέμοντες τὰ περισεύματα εἰς τοὺς πτωχοὺς.

Ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον ὁ μοναχικὸς βίος μεταφυτεύθη εἰς τὴν Παλαιστίνην, τὴν Συρίαν, τὴν Μ. Ἀσίαν, τὸν Πόντον. Ὁ Μ. Βασίλειος ἔκτισε πρῶτος Μονὰς πλησίον τῶν πόλεων, καὶ τέλος, περὶ τὸ 420, ὁ ὄσιος Μάρκελλος ἰδρυσεν ἐν Κων]πόλει τὴν μεγάλην Μονὴν τῶν Ἀκοιμήτων (κατὰ τὸ σημερινὸν Τσιμπουκλί) (1). Μετ' ὀλίγα ἔτη ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Πρόκλου (434-447) ἰδρύετο ἐν Κων]πόλει ἡ μεγάλη Μονὴ τῶν Δαλμάτων παρὰ τὰς Αὐρηλιανὰς θέρας (*Υψωμαθ.) (2) καὶ εἶτα περὶ τὸ 463 ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου Γενναδίου (458-471) ὁ πατριίκιος Στουδῖος μετέτρεπε τὸν ἐνοριακὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου τῶν Ὑψωμοθειῶν εἰς μοναστήριον καὶ ἔκτισε παρ' αὐτὸν τὴν περιώνυμον Μονὴν τοῦ Στουδίου (πλησίον τοῦ σημερινοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου) (3).

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἅπανα ἡ Κων]πολις καὶ τὰ περίχωρά της ἐκαλύφθησαν ἀπὸ Μονὰς. Αὐτοκράτορες, Πατριάρχαι, Πρίγκηπες, Μεγιστᾶνες, ἐφιλοτιμοῦντο νὰ κτίζωσι μίαν ἢ πλείονας Μονὰς, τὸ ὁποῖον ἐθεωρεῖτο ὡς ὕψιστον ἔργον εὐσεβείας, διὰ νὰ μνημονεύωνται ἐν αὐταῖς τὰ ὀνόματα αὐτῶν ζώντων καὶ τεθνεώτων. Ἐπιτρέπετο μάλιστα εἰς τοὺς κτίτορας ἢ σύνταξις κτιτορικῶν **Τυπικῶν**, ἐφ' ὅσον, ἐννοεῖται, ταῦτα δὲν ἀντεστρατεύοντο πρὸς τοὺς γενικοὺς νόμους τῆς Ἐκκλησίας (4).

(1) Γεδεῶν Πατριαρχικοὶ Πίνακες.

(2) Γεδεῶν Πατρ. Πίν. ἐνθα παραπέμπει εἰς βίον Δαλματίου Bandur. Imperium Orient' καὶ Comment. in Antiquit. Con)anas Σουδίας. Πασπάτην Βυζαντινῶν μελέται.

(3) Κεδρην. Οἱ μετὰ Θεοφάν. Θεόδ. Ἀναγν. Ἐκκλ. Ἱστορ. Πασπάτ. Βυζ.Μελ. Ἀρχ. Φιλ. Βαφ. ἐν Ἐκκλ. Ἀληθ. Τόμ. Α'. Γεδ.Πατ. Πίν. Οἱ πρῶτοι μοναχοὶ τοῦ Στουδίου ἐλήφθησαν ἐκ τῆς Μονῆς τῶν Ἀκοιμήτων, ἦτις ἐκαλεῖτο οὕτω, διότι οἱ 300 μοναχοὶ της, διηρημένοι εἰς τρεῖς χοροὺς, ἐδοξολογοῦν ἀκαταπαύστως νυχθημερὸν τὸν Θεὸν ἐν τῷ ναῷ ἀνὰ 8 ὥρας ἕκαστος.

(4) Ὁ Δουκάγγιος ἐν τῇ Con)polis Christiana τὸν ὁποῖον κατα-

Μετὰ τὰ γενικὰ ταῦτα ἔλθωμεν τώρα εἰς τὴν ἰδικὴν μας Μονὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος Χάλκης. Ἡ νῆσος Χάλκη ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι Χαλκίτης διὰ τὰ μεταλλεῖα τοῦ Χαλκοῦ τὰ εὕρισκόμενα εἰς τὴν παραλίαν τῆς θαλάσσης (5). Ὅταν θὰ μεταβῆτε εἰς περίπατον κατὰ τὸν λιμένα τῶν Πεύκων (Τσαμ-Λιμάν), παρατηρήσατε εἰς τὴν παραλίαν καὶ θὰ ἴδητε τοὺς λίθους φέροντας τὸ ὑποπράσινον καὶ ὑποκύανον χρῶμα τοῦ χαλκοῦ. Ὁ χαλκὸς μάλιστα τῆς Χάλκης, τὸν ὁποῖον ἀνώρυττον εἰσερχόμενοι εἰς βάθος δύο ὀργυιῶν ἐντὸς τῆς θαλάσσης, ἐφημίζετο, ἐξ αὐτοῦ δὲ ἀναφέρεται ὅτι ἦτο κατεσκευασμένον τὸ περίφημον χάλκινον ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος τῆς Σικυῶνος. Πότε λοιπὸν ἰδρῦθη ἡ Ἁγία Τριάς τῆς Χάλκης; Τὴν πρώτην μνεῖαν Μονῆς ἐπὶ τῆς Χάλκης ἔχομεν εἰς τὰς ἐπιστολὰς, κατηχήσεις καὶ τὰ ἐπιγράμματα τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, Ἡγουμένου τῆς Μονῆς τοῦ Στουδίου (6). Σᾶς ἀνέφερα ἤδη τὴν Μονὴν τοῦ Στουδίου. Κατὰ τὴν Ἡγουμενείαν τοῦ Θεοδώρου (796-826) ἦτο μέγιστη Μονὴ ἀριθμοῦσα 700 ἢ κατ' ἄλλους 1000 μοναχοὺς ἀσχολουμένους εἰς τὰ γράμματα. Ἐν τῇ Μονῇ ἐξεπαιδεύοντο καὶ παῖδες ἐπιφανῶν οἰκογενειῶν (!) καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ Μονὴ ἐνήσκει μεγάλην ἐπιρροήν. Εἶχε λαμπρὰς οἰκοδομὰς, βιβλιοθήκην, παντοειδεῖς ἀπο-

κολουθεῖ ὁ Πασπάτης ἐν Βυζ. Μελέτ. ἀριθμοῦσιν ἐν Κων]πόλ. 217 Ἐκκλησίας (πλὴν ἑτέρων 11 ἐν Γαλατῆ) καὶ 175 Μονὰς. Ἐν Ἀντιοχείᾳ περὶ τὸ 1100 ἠριθμοῦντο 1200 ἐκκλησίαι καὶ 360 Μοναί.

(5) Πλίνιος Ἀρτεμίδ. Σκ. Βυζάντιος «Κων]πολις» Ἐν γένει οἱ περὶ τῶν Πριγκιπονησῶν γράψαντες ἀναγράφονται ἐν τῇ περὶ αὐτῶν μονογραφίᾳ τῇ ἐν τῇ Echos d'Orient τεύχῃ 3 ἀπὸ Ἀπρ. Δεκ. 1924 ὑπὸ Janin.

(6) Βλέπε ταῦτα παρὰ Migne Τόμ. 99 Ποβλ καὶ Auvray Parva Catechesis καὶ Marin Des Moines de Con)ple.

(1) Εἰς ἀπάσας ἐν γένει τὰς Μονὰς Κων]λεως ὑπήρχον σχολαί, εἰς ἃς ἐφοίτων οἱ παῖδες τῶν ἐνοριῶν. (Γεδεῶν Πατρ. Πίνακ. ἐνθα παραπέμπει εἰς Βαλσαμῶνα) καθὼς καὶ διβλιοθήκαι, ὀκτάγωνα καλούμεναι διὰ τὸ σχῆμα τοῦ κτιρίου. Μία τοιαύτη δώζεται εἰδέτι. Βλ. Πασπάτη Βυζαντ. Μελέτ. Δουκαγγ.

θήκας, κήπους, δενδροστοιχίας, ἄλση, ελαιῶνα, ἄμπελον καὶ μίαν θαυμασίαν σκιάδα, Ἐναδενδρίδιον ὀνομαζομένην. (πρβλ. Κωνσταντ. Πορφυρογένν. Ἰωσήφ Βρυέννι ν). Ὁ Αὐτοκράτωρ μετέβαινεν εἰς τὴν Μονὴν ἐκ τῶν ἀνακτόρων τοῦ Βουκολέοντος διὰ νὰ λειτουργηθῆ μετὰ τῶν αὐλικῶν του τὴν ἡμέραν τῆς μνήμης τοῦ ναοῦ (29 Αὐγούστου) καὶ κατόπιν ἐγευματίζεν εἰς τὴν σκιάδα ὑπηρετούμενος ὑπὸ τῶν Ἀββάδων, τῶν προϊσταμένων δηλ. τῆς Μονῆς. Ἡ εἴσοδος εἰς τὸν ναὸν ἀπηγορεύετο αὐστηρότατα εἰς τὰς γυναῖκας (2). Δύο ἡγούμενοι αὐτῆς ἐγένοντο Οἴκουμ. Πατριάρχαι· Ἀντώνιος ὁ Γ' (974-980) καὶ Ἀλέξιος ὁ Β' (1025-1043).

Ἀπὸ τὸ 796 λοιπὸν Θεόδωρος ὁ Στουδίτης ἦτο ἡγούμενος τῆς Μονῆς τοῦ Στουδίου. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἦτο ἀτρόμητος ὑπέρομαχος τῆς Ὀρθοδοξίας, συνάμα δὲ καὶ αὐστηρὸς τηρητὴς τῶν Ἱερῶν Κανόνων, κατεδιώχθη καὶ ἐξωρίσθη πολλάκις, κατὰ δὲ τὸ (809-811) περιωρίσθη εἰς τὴν **Μονὴν τῆς Χαλκίτου**. Ποία εἶνε αὐτὴ ἡ Μονή; Ἐφρόντισε νὰ μᾶς τὴν περιγράψῃ ὁ ἴδιος. Ἀφοῦ τὴν ὠνόμασε φιλιτάτην του κατοικίαν, τὴν ὁποίαν εὔρε παρ' ἐλπίδα, προσθέτει ὅτι ἔκειτο αὕτη ἐπὶ λαμπρᾶς τοποθεσίας «τῶν κυκλόθεν νήσων ὑπολάμπων τῇ θέσει τοῦ τόπου». Ὑπάρχει ἢ ὑπῆρχε λοιπὸν ἄλλη Μονὴ εἰς τὴν Χάλκην, ἢ ὁποία νὰ λάμπη ὡς ἐκ τῆς τοποθεσίας της εἰς τὸ μέσον τῶν κύκλων νήσων; Καταβῆτε εἰς τὸν περίβολον, ρίψατε ἐν βλέμμα τριγύρω σας καὶ θὰ πεισθῆτε. Ἄλλως τε ἄλλη Μονὴ δὲν ὑπῆρχε τότε ἐπὶ τῆς νήσου Χάλκης. Ἡ Μονὴ τῆς Παναγίας ἰδρύθη ἢ ἀνεκαινίσθη πολλοὺς αἰῶνας βραδύτερον ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰωάννου Ε' τοῦ Παλαιολόγου (1341-1391). Μᾶς ἀναφέρει δὲ Θεόδωρος ὁ Στουδίτης τὸν αἰφνίδιον θάνατον τοῦ ἡγουμένου καὶ ὅτι διεδέχθη αὐτὸν ὁ ἡγούμενος Ἰωάννης, ὅστις μὲ πιλ-

(2) Ἡ αὐτοκράτειρα Αἰκατερίνη Κομνηνὴ ἢ κατόπιν Ἐννη Μοναχὴ ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Μυρελαίου παρὰ τὴν Βλάγκανμόνον κατόπιν πολλῶν ἐκκλησιάρχων ἐπέτυχεν ὅπως μετὰ τὸν θάνατόν της τὸ σῶμα αὐτῆς ταφῆ ἐν τῇ Μονῇ παρὰ τὸ σῶμα τοῦ συζύγου της τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰσαακίου Κομνηνοῦ (1057-1059), ὅστις εἶχεν ἀποθάνῃ μοναχὸς καὶ θυρωρὸς τῆς Μονῆς Στουδίου.

λοὺς κόπους καὶ ἰδρωτὰς ἠντρέπεισε καὶ ἐκαλλώπισε τὴν Μονὴν. Καὶ βραδύτερον (824) ἐν ἐπιστολῇ του πρὸς τὴν ἐν τῇ Μονῇ ἐξόριστον Αὐτοκράτειραν Θεοδοσίαν, χήραν Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου, τὴν ὀνομάζει **ἀρχαίαν Μονήν**. «πάλαι Μονήν». Ἀρχαία Μονὴ σημαίνει ὑπάρχουσα τοῦλάχιστον πρὸ 50, 60, ἴσως καὶ 100 ἐτῶν. Ὡστε ἐκ τῶν πληροφοριῶν Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου δικαιούμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ Μονὴ μας ἐκτίσθη κατὰ τὸν Η' αἰῶνα ἀπὸ τοῦ 700-800 μετὰ Χριστόν. Ἴσως εἶνε καὶ ἀρχαιότερα. Μήπως ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰουστινὸς Β' δὲν ἔκτισε τῷ 569 πλὴν τοῦ ἀνακτόρων του καὶ Μονὴν ἐπὶ τῆς νήσου Πριγκήπου, δὲν ὑπῆρχε δὲ ἐκεῖ καὶ ἕτερα γυναικεῖα Μονή; (1).

Μετ' ὀλίγα ἔτη, ζῶντος ἔτι Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου, ἡ Μονὴ μας μετέλλοξεν, ὡς ἔστιν εἰκόσαι, προσωνυμίαν, μετονομασθεῖσα **Μονὴ τῶν Λεσποτῶν** (2). Τὸ γεγονὸς συνδέεται πρὸς μίαν τραγικὴν καὶ αἱματηρὰν σελίδα τῆς Βυζαντινῆς Ἱστορίας, τὴν ὁποίαν θὰ σᾶς διηγηθῶ συντόμως. Ἀπὸ τοῦ 813-820 Αὐτοκράτωρ τοῦ Βυζαν-

(1) Θεοφάν. Κεδρον. Συνοψ. Ἱστορ.

(2) Τὴν γνώμην ταύτην ἐξήνεγκε μετὰ τὸν Τανταλιδὸν ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος Ἀθηναγόρας «Αἱ Ἱστορικαὶ Μοναὶ τῆς νήσου Χάλκης», καταπολεμῆ δὲ ὁ Janin ἐν τῇ *Echos d'Orient* στηριζόμενος ἐπὶ δύο ἐπιχειρημάτων, τῆς διαπίστ. τῶν Βυζαντινῶν συγγραφέων καὶ τοῦ γεγονότος ὅτι ἐπὶ Βυζαντινῶν δὲν εἰθίζετο νὰ ἐγκλεισθῶνται γυναῖκες ἐν ἀνδρῶν Μοναῖς. Τὸ πρῶτον ἐπιχείρημα αἴρεται ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ ὀνομασία ἦτο παροδική, ἐφόσον ἔμενον ἐκεῖ τὰ μέλη τῆς ἐκπτώτου Αὐτοκρ. οἰκογενείας. Τὸ δὲ δεύτερον ἐπιχείρημά του ἀναιρεῖ αὐτὸς ὁ Στουδίτης, ὅστις ἐν τῇ πρὸς τὴν Αὐτοκρ. Θεοδοσίαν ἐπιστολῇ εἰς τὴν νήσον τῆς Χαλκίτου ἀναφέρει ὅτι ὁ ἡγούμενος αὐτῆς Κλήμης καὶ οἱ μοναχοὶ περιεφέροντο ἄστεγοι τῆδε κάκεισε· καὶ ναὶ μὲν, λέγει, λαμβάνει ὑπὸ σημειῶν ὅτι τοῦτο ἐγένετο ἐκ βασιλ. διαταγῆς, παρακαλεῖ ὅμως τὴν Θεοδοσίαν νὰ λάβῃ πρόνοιαν περὶ αὐτῶν. Ἀλλὰ διατὶ ἐξεδιώχθησαν κατὰ βασιλ. διαταγὴν ὁ ἡγούμεν. Κλήμης καὶ οἱ μοναχοὶ ἐκ τῆς Μονῆς τῶν, παρὶ διότι ἐπρόκειτο νὰ ἐγκατασταθῶσιν ἐκεῖ αἱ γυναῖκες καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συγκατοικῶσι μετ' ἀνδρῶν;

τίου ἦτο Λέων ὁ Ἀρμένιος, γενναῖος στρατηγὸς καὶ πεπειραμένος Κυβερνήτης. Δυστυχῶς ἦτο Εἰκονομάχος, μνηθεὶς τὰ τῆς Εἰκονομαχίας ὑπὸ τοῦ Ἡγουμένου τῆς Μονῆς τῶν Μητροπολιτῶν Ἀντωνίου παρὰ τὸ Πετρίον (Βυζ. Κων]πολις) καὶ ὡς ἐκ τούτου ἦτο ἀντιπαθητικὸς παρὰ τῷ λαῷ. Εἶχε συστρατιώτην καὶ στενὸν φίλον καὶ ἀνάδοχον τῶν τέκνων τοῦ Μιχαὴλ τὸν Τραυλόν, ὅστις παρ' ὄλην τὴν τραυλότητά του ἦτο ὑβριστὴς καὶ κακολόγος καὶ ὅστις, φιλοδοξήσας τὸν Θρόνον, ἐξύφανε συνωμοσίαν κατὰ τοῦ Λέοντος. Ἡ συνωμοσία ἀνεκαλύφθη καὶ ὁ Λέων διέταξε νὰ θανατωθῇ ὁ Μιχαὴλ ἐντὸς τῆς καμίνου τοῦ λουτροῦ τῶν Ἀνακτόρων ἐπὶ παρουσία αὐτοῦ. Ὡδηγεῖτο δὲ ἤδη ὁ Μιχαὴλ εἰς τὸν λουτρόν, ὅτε ἡ Αὐτοκράτειρα Θεοδοσία ἐξελιπάρησε τὸν Αὐτοκράτορα νὰ ἀναβληθῇ ἡ ἐκτέλεσις διὰ τὸ αἰδέσιμον τῆς ἡμέρας. Ἦτο ἡ παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων καὶ τῇ ἐπαύριον θὰ μετελάμβανε τῶν ἀχράντων μυστηρίων ἡ Αὐτοκρατορικὴ οἰκογένεια. Ὁ Αὐτοκράτωρ ἐκάμφθη, ἀλλ' εἶπε τοὺς ἐξῆς ἀληθῶς προφητικὸς λόγους: «γενέσθω τὸ θέλημά σου Κυρία· ἀλλ' εἶθε νὰ μὴ ἀποβῇ τοῦτο συντόμως εἰς μέγα κακὸν καὶ δι' ἐμὲ καὶ διὰ σὲ καὶ διὰ τὰ τέκνα μας» Ὡδηγήθη λοιπὸν ὀπίσω ὁ Μιχαὴλ σιδηροδέσμιος εἰς τὴν φυλακὴν του, ἐνῶ οἱ συνωμόται του λαβόντες γνῶσιν τοῦ κινδύνου ὃν διέτρεχεν, ἀπεφάσισαν νὰ ἐνεργήσουν τὴν ἰδίαν νύκτα. Μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὁ Λέων, ὅστις ἦτο καλλίφωνος ψάλτης καὶ φιλακόλουθος, κατῆλθεν εἰς τὸν ἀνακτορικὸν ναὸν τῆς Θεοτόκου τοῦ Φάρου μὲ ἐλαχίστους ἀκολούθους, πρὶν ἀκόμη εἰσελθῆ εἰς τὸν ναὸν ὁ πολυπληθὴς ἀνακτορικὸς κλῆρος μετὰ τῶν Αὐλικῶν καὶ σταθεὶς εἰς τὸ ἀναλόγιον, ἐκεῖ ὅπου ἴσταται ὁ Σχολάρχης σας, ἤρχισε νὰ ψάλλῃ τὸν ἱαμβικὸν Κανόνα τῶν Χριστουγέννων «Ἐσῶσε λαὸν θαυματουργῶν Δεσπότης». Μετ' ὀλίγον εἰσελθόντος τοῦ κλήρου συνεισῆλθον μετ' αὐτοῦ καὶ οἱ συνωμόται φέροντες ράσα καὶ ἐκρύβησαν εἰς τὰς διαφόρους γωνίας τοῦ ναοῦ, ἀμυδρῶς φωτιζομένου ὑπὸ ὀλίγων κανδηλῶν. Ὅτε δὲ ὁ Λέων ἤρχισε νὰ ψάλλῃ τὴν Ἡ'. ᾠδὴν τοῦ Κανόνος «Τῷ Παντάνακτος ἐξεφαύλισαν πόθῳ», δοθέντος συνθήματος, ἐξώρμησαν ἀνασπᾶσαντες τὰς μαχαίρας κατ' αὐτοῦ. Ὁ κλῆρος καὶ οἱ ἀκόλουθοι τρέπονται εἰς φυγὴν, ἐνῶ ὁ Λέων προφθάσας καταφεύγει εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ἀρπάσας μέγαν μετάλλινον σταυρὸν ἀμύνεται ἐπὶ πολὺ καὶ

θραύει μερικὰς κεφαλὰς συνωμοτῶν. Ἄλλ' οὗτοι ἦσαν πολλοί. Ὁ Λέων τραυματίζεται, ἐξαντλεῖται καὶ τέλος εἰς τῶν κακούργων διὰ φοβεροῦ κτυπήματος μαχαίρας ἀποκόπτει τὴν δεξιὰν χεῖρα τοῦ Αὐτοκράτορος, θραυσθέντος καὶ τοῦ σταυροῦ, ὅστις καὶ πίπτει χαμαί. Τὸν θανατώνουν ἐκεῖ, τὸν διαμελίζουν καὶ κατόπιν τρέχουν εἰς τὴν φυλακὴν, ἐξάγουν τὸν Μιχαὴλ καὶ ὅπως ἦτο ἀλυσσόμενος τὸν ὀδηγοῦν εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν, τὸν χρυσοῦν τρίκλινον, τῶν Ἀνακτόρων, καὶ ἐκεῖ τὸν ἀναγορεύουν Αὐτοκράτορα, οἱ δὲ αὐλικοὶ κυλίνονται ὡς ἐρπετὰ πρὸ τῶν ποδῶν του προσκυνοῦντες αὐτὸν «ὡσπερ ἐρπετὰ εἰς καταδύσεις χωρήσαντες» λέγει ὁ Βυζαντινὸς ἱστορικὸς (1), ἐνῶ τὸ σῶμα τοῦ Λέοντος σύραντες ἔρριψαν εἰς τὸν Ἰππόδρομον· τὴν ἐπαύριον δὲ ἔστεψαν τὸν Μιχαὴλ εἰς τὴν Ἀγίαν Σοφίαν. (2). Τότε ὁ Μιχαὴλ διέταξε νὰ συλλάβωσι τὴν Αὐτοκράτειραν Θεοδοσίαν, τοὺς 4 Υἱούς, τὰς 2 Θυγατέρας καὶ τὴν γραῖαν μητέρα τοῦ Λέοντος, νὰ θέσωσι δὲ ἐντὸς σάκκου καὶ τὸ σῶμα τοῦ Λέοντος καὶ νὰ τοὺς μεταφέρωσιν εἰς τὰς Πριγκηποννήσους. Φθάσαντες εἰς τὴν νῆσον Πρώτην, ἔθαψαν εἰς τὴν ἐκεῖ Μονὴν τοῦ Βαρδανίου τὸ σῶμα, ἠκρωτηρίασαν αἰσchrῶς τοὺς πρίγκηπας, τοὺς ἔκειραν μοναχοὺς καὶ ἀφέντες ἐκεῖ τὰς γυναῖκας ἀπῆλθον. Μετὰ τινα δὲ χρόνον ὁ Μιχαὴλ διέταξε νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τὴν Αὐτοκράτειραν τὰ εἰσοδήματα τῶν κτημάτων της καὶ νὰ τὰς ἐγκαταστήσωσι μετὰ τοῦ μόνου

(1) Οἱ μετὰ Θεοφάνην.

(2) Τοὺς κακούργους δολοφόνους τοῦ Λέοντος «κυνὸς τρόπον» γράφει ὁ Χωνιάτης, ἐτιμῶρνε παραδειγματικῶς ὁ υἱὸς καὶ διάδοχος ἐπὶ τοῦ Θρόνου τοῦ Μιχαὴλ Θεόφιλος. Προσεκάλεσέν ὄλους ὅπως προσέλθωσιν ἐνώπιόν του ἵνα ἀμείψῃ αὐτούς, ὡς εἶπε, διότι ὁ πατὴρ του ὅστις εἰς αὐτοὺς ὤφειλε τὴν ζωὴν καὶ τὸν Θρόνον, δὲν εἶχε πράξῃ τοῦτο. Ὅτε δὲ προσῆλθον περιχαρεῖς, ὁ Θεόφιλος ἐξηκριβῶσε τὴν συμμετοχὴν των εἰς τὴν δολοφονίαν τοῦ Λέοντος καὶ εἶτα διέταξε τὸν Ἐπαρχον νὰ τοὺς συλλάβῃ καὶ νὰ τοὺς τιμωρήσῃ κατὰ νόμον ὡς δολοφόνους Βασιλέως καὶ μάλιστα ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ Βήματος ναοῦ. Καὶ οἱ δειλαιοὶ ἐθανατώθησαν, πληρώσαντες διὰ τοῦ αἵματός των τὸ αἷμα τοῦ Λέοντος (Κεδρην. Σύν. Ἱστορ.)

ἐπιζήσαντος υἱοῦ ἐκ τοῦ ἀκρωτηριασμοῦ πρίγκηπος Βασιλείου εἰς τὴν Μονὴν τῆς Χαλκίτου, ἐκδιωθέντων τοῦ Ἡγουμένου καὶ τῶν μοναχῶν, ὡς μὴ δυναμένων βεβαίως νὰ παραμείνωσιν ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην μετὰ γυναικῶν. Ταῦτα γινώσκομεν θετικῶς ἐκ τοῦ Θεοδώ-
 Στουδίτου, ὅστις γράφει, καθὰ εἶδομεν ἀνωτέρω, πρὸς τὴν Αὐτοκρά-
 τειραν εἰς τὴν **νησον τῆς Χαλκίτου** τὴν δοθεῖσαν αὐτῇ πρὸς κα-
 τοικίαν (3) καὶ ἀφοῦ τὴν συγκαίρει διότι ἀπέπτυσε τὴν Εἰκονομαχίαν
 «σὺν τοῖς λοιποῖς εὐκλεέσι κλάδοις» τὴν παρακαλεῖ νὰ λάβῃ πρόνοι-
 αν περὶ τοῦ Ἡγουμένου Κλήμεντος καὶ τῶν μοναχῶν αὐτοῦ, οἵτι-
 νες διωχθέντος τῆς ἀρχαίας Μονῆς τῶν περιεπλανῶντο ἄστεγοι, δι' ὅ-
 περ γερονδὸς δὲν μέμφεται τὴν Αὐτοκράτειραν λαμβάνων ὑπ' ὄψιν
 τὴν διαβιβασθεῖσαν αὐτῷ δικαιολογίαν τῆς ὅτι ἡ ἐκδίωξις ἐγένετο
 κατὰ βασιλικὴν διαταγὴν. Ὁ Θεόδωρος ὀνομάζει τὴν Αὐτοκράτειραν
 κυρίαν Δέσποιναν καὶ τὸν Βασίλειον κύριον Δεσπότην. Ἦσαν οἱ κα-
 θιερωμένοι τίτλοι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης· ὡς ἐκ τούτου ἡ Μονὴ τῆς
 Χαλκίτου ἤρχισε νὰ ὀνομάζεται καὶ Μονὴ τῶν Δεσποτῶν, ὅπου δηλ.
 κατόκου οἱ Δεσποταὶ ἐννοεῖται ὅτι αὐτὸ διήρκεσεν ἐπ' ὀλίγον. ἐφ'
 ὅσον δηλ. χρόνον κατόκου ἐν αὐτῇ τὰ μέλη τῆς Αὐτοκρατορικῆς οἰ-
 κογενείας τοῦ Λέοντος (1).

(3) «Ἐπειδὴ δὲ ἀπεδόθη ἡμῖν παρὰ τοῦ μεγάλου Βασιλέως ἡ νῆ-
 σος τῆς Χαλκίτου εἰς κατοικητήριον διαίτης» Ἐπιστ. Θεοδώρ. Στουδί-
 του πρὸς τὴν Αὐγούσταν Θεοδοσίαν Migne 99. Ἐν τῇ λατινικῇ μετα-
 φράσει ὑπάρχει ἡ φράσις per duos annos ἐπὶ διατίαν, ἥτις φράσις δὲν
 ἀπαντᾷ ἐν τῷ ἑλληνικῷ πρωτοτύπῳ.

(1) Προβλ. περὶ πάντων τούτων πλὴν τῶν ἐπιστολῶν Θεοδ. Στου-
 δίτου Γενέσ. Ἰστ. Οἱ μετὰ Θεοφάνην, Συμεὼν Μάγιστρον, εἰς Μιχ. Τραυλ.
 Ζωναρᾶν, Ἀθηναγ. Αἱ Ἰστ. Μοναὶ τῆς νήσου. Χάλκης, Ὁ Janin ἐν
 τῇ Echos d' Orient ἀποκρούει τὴν συνταύτισιν τῆς Μονῆς Δεσποτῶν
 πρὸς τὴν τῆς Χαλκίτου, ἐρειδόμενος ἐπὶ τῆς σιωπῆς τῶν Βυζαντινῶν
 περὶ τῆς Μ. Δεσποτῶν καὶ ἐπὶ τῆς συγκατοικίᾳς γυναικῶν μετὰ μο-
 ναχῶν. Τὸ τελευταῖον τούτο ἀνῆρέδαμεν ἥδη στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς
 μαρτυρίας τοῦ Στουδίτου περὶ ἐξῶσ. τῶν μοναχ. Ὡς πρὸς τὸ ἕτερον
 οἱ Βυζαντινοὶ δὲν σιωπῶσιν περὶ τῆς Μονῆς τῶν Δεσποτῶν (Ζων. Συμ.

Παρέλθωμεν 36 ἔτη. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰουνίου τοῦ 861 φο-
 βερὸς στρατὸς Ρώσσω ἐπιβαινόντων μεγάλων μονοξύλων κατῆλθον
 ἐκ τοῦ Εὐξείνου καὶ ἐνεφανίσθησαν ἐνώπιον τῆς Κων]πόλεως γε-
 γυμνωμένης στρατοῦ· διότι ὁ Αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ ὁ Γ'. εὗρίσκε-
 το εἰς ἐκστρατείαν εἰς τὰ βάρη τῆς Μ. Ἀσίας. Αἱ ἄγρια ὄρδαί
 τῶς Ρώσσω ἠρήμωσαν καὶ κατέστρεψαν πᾶν τὸ προστυχὸν ἐν τῷ
 Βοσπόρῳ, ταῖς παραλίαις τῆς Προποντίδος καὶ ἐν ταῖς Πριγκη-
 πονήσοις, ἐληλάτησαν τὰς Μονὰς καὶ ἐφόνευσαν ὅσους ἐπρόφθασαν
 καθὰ εἶχον πράξει καὶ οἱ Βούλγαροι τοῦ Κρούμμου τῷ 813. Ἐν μό-
 νῃ τῇ Μονῇ τῆς Πλάτης κατεκρεοῦργησαν δι' ἄξινῶν 22 πρόσωπα(2)

Πατριάρχης Κων]πόλεως ἦτο τότε ὁ **Ἱερός Φώτιος**, ὅστις
 καὶ μᾶς διηγεῖται ἐν ταῖς Ὁμιλίαις του τὰς ἀνηκούστους φρικαλεό-
 τητας, αἷ διέπραξαν οἱ Ρῶσσοι. Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἱεροῦ Φωτίου,
 τέκνα μου πρέπει νὰ ἀποκαλυπτώμεθα μετὰ σεβασμοῦ καὶ νὰ σταυ-
 ροκοπούμεθα· διότι ὁ Ἱερός Φώτιος δὲν ὑπῆρξε μόνον ἀνὴρ περιώ-
 νυμος διὰ τὴν σοφίαν καὶ ἀγιότητα τοῦ βίου του, ἀφοῦ καὶ αὐτὸς
 ὁ ἄσπονδος πολέμιός του Πάπας Νικόλαος Α'. γράφει περὶ αὐτοῦ «μυ-
 ρίαις ἀρεταῖς ἐξανθήσας καὶ πάση γνώσει διαλάμπας» (3), δὲν ὑ-
 πῆρξε μόνον ἔμπειρος πολιτικὸς ἀνὴρ, χρηματίσας πρεσβευτῆς, συγ-
 κλητικὸς, Ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου Αὐτοκράτορος Μιχαὴλ καὶ Ἀρ-
 χιεραμματεὺς τῶν Ἀνακτόρων, σχεδὸν Πρωθυπουργός, καθὼς οἱ

Μάγ.) δὲν λέγουσιν μόνον ποῦ ἐκεῖτο αὕτη, λόγος ἐπὶ πλέον περὶ συν-
 ταυτίσεως τῆς μετὰ τῆς Μονῆς Χαλκίτου. Ἄλλως τε τὸ γεγονός δὲν ἔχει
 μεγάλην σημασίαν. Εἴτε ὀνομάσθη, προσωρινῶς ἐννοεῖται, ἡ Μονὴ τῆς
 Χαλκίτου Μονὴ τῶν Δεσποτῶν εἴτε οὔ, τὸ γεγονός τὸ βεβαιούμενον κα-
 τηγορηματικῶς ὑπὸ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου εἶνε ὅτι ἡ Αὐτοκράτει-
 ρα Θεοδοσία ἐγκατεστάθη ἐπὶ τινα χρόνον ἐν τῇ Μονῇ Χαλκίτου,
 ἐξωσθέντων τῶν μοναχῶν αὐτῆς, καὶ ὅτι ὁ ἡγούμενος Κλήμης ὑπέ-
 βαλε τὰς δικαιολογίας τῆς Θεοδοσίας ἐπὶ τούτῳ τῷ Θεοδώρῳ.

(2) Νικίτ. Παφλ. ἐν βίῳ Ἰγνατίου. Τὴν Μονὴν Πλάτης ὡς καὶ
 τὰς τῶν ἐτέρων νησίδων Τερεβίνδου καὶ Νεάνδρου εἶχεν ἰδρυσθῆ ὁ Πατρ.
 Ἰγνάτιος.

(3) Ἐπιστολὴ Πάπα Νικολίου πρὸς Μητροπολ. Ἀνατολῆς.

προκάτοχοί του Ταράσιος ὁ πρόεδρος τῆς Ζ'. Οἴκουμ. Συνόδου (784-906), Νικηφόρος (806-315) καὶ ὁ γ'. διάδοχός του Νικόλαος Α. ὁ Μυστικός (859-906 καὶ 911-925). Δὲν ὑπῆρξε μόνον μέγας φι-
 λάνθρωπος, ιδρύσας διὰ τοῦ μεγίστου πλούτου του καὶ συντηρῶν νο-
 σοκομεῖα, πτωχοκομεῖα, λωβοκομεῖα, ξενῶνας, Μονὰς. (4) Δὲν ὑπῆρ-
 ξε μόνον γενναῖος καὶ ἀτρόμητος ἀνὴρ, σώσας τὴν Κων]πολιν, κα-
 θὼς θὰ σᾶς εἶπω μετ' ὀλίγον· ἀλλ' ὑπῆρξε κυρίως ὁ μεγαλείτερος
 Πατριάρχης τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς, ἄνευ δὲ τοῦ Φωτίου εἶνε ζή-
 τημα ἂν θὰ ὑπῆρχε τὴν σήμερον Ὁρθοδοξία. Διότι ἀπὸ τῶν πρώ-
 των χρόνων τοῦ χριστιανισμοῦ ἢ ἐν Ἀνατολῇ Ὁρθοδοξία εἶ-
 χε νὰ ἀντιμετωπίσῃ διαρκῶς ἓνα μέγαν ἐπίβουλον ἀντίπαλον, τοὺς
 Πάπας τῆς Ρώμης. Οἱ Πάπαι τῆς Ρώμης ἀνέκαθεν ἓν μόνον ὄνει-
 ρον εἶχον· πῶς νὰ καθυποτάξωσιν ὅλον τὸν χριστιανισμὸν, ὅπως

(4) Ὁ ἱερός Φώτιος εἶνε ὁ ιδρυτής τῆς μεγάλης γυναικείας Μονῆς
 τῆς Ἡρεμίας ἢ Ἐρημίας ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ Προδρομοῦ τῆς ὀ-
 ποίας καὶ ἐτάφη τῷ 898. Ἐπίσης ἀνήγειρεν ἐκ κρηπίδων τὴν Μονὴν
 τοῦ Μανουὴλ παρὰ τὸ Σαλματομβρούκιον, τῆς ὁποίας ὁ ἡγούμενος
 Σέργιος, ἀνεψιὸς τοῦ Φωτίου «ἀρεταῖς ὧν κατάμεστος καὶ πᾶσι κοσμού-
 μενος τοῖς καλοῖς» ἀνηγορεύθη Οἴκουμ. Πατριάρχης (998 1019). Ὁ
 Σέργιος δὲ, ἀπελπίσας περὶ τῆς ὀρθοδοξίας τῆς Ρωμαϊκῆς Ἐκκλη-
 σίας, συγκαλέσας Σύνοδον περὶ τὸ 1010 ἐξήλειψεν ἀπὸ τῶν ἱερῶν δι-
 πτύχων τὸ ὄνομα τοῦ Πάπα Ρώμης Χριστοφόρου (Λέων Γραμμ. Κεδριν.
 Γενέσιος, οἱ μετὰ Θεοφάν. Βαλσαμ. εἰς ἔρμην. ζ'. καν. Α. Β. Συνόδ.
 παρὰ Ράλλη κτλ. Β'. Πασπάτ. Βυζ. Μελ. Βυζαντίου Κων]πόλ. Ἄρι-
 στάρχ. Φώτιος, Mordmann Esquisse Διμητρακοπούλου Ἰστ. Σχίσμ. Γεδεῶν
 Πατρ. Πίνακες) Πρὸς τούτοις τῇ προτροπῇ τοῦ Φωτίου ὁ Αὐτοκράτ.
 Βασίλειος ὁ Μακεδὼν ἀνήγειρε καὶ ἀνεκαίνισε μέγαν ἀριθμὸν Μονῶν
 καὶ Ἐκκλησιῶν (Κεδρην.) Καὶ ἄλλαι δὲ Μοναὶ εἶχον ξενῶνας καὶ φι-
 λανθρωπικὰ ἱδρύματα πλὴν τῶν ἐιδικῶν τοιούτων. Λόγου χάριν, ἡ με-
 γάλῃ Μονῇ τοῦ Παντοκράτορος Χριστοῦ ἡ ἀριθμοῦσα 700 μοναχοὺς, δι-
 ετῆρει νοσοκομεῖον, τὴν ὁργάνωσιν τοῦ ὁποίου περιωθεῖσαν ἐν τῷ Τυ-
 πικῷ αὐτῆς, θὰ ἐξήλειπον τὰ τελειότερα σημερινὰ νοσοκομεῖα (Περδλ.
 Κρουμβάχερ Ἰστ. Βυζ. Λογοτεχνίας).

ἢ εἰδωλολατρικῇ Ρώμῃ εἶχε καθυποτάξῃ ὅλον τὸν κόσμον. Πολλάκις
 ὡς ἐκ τούτου περιῆλθον εἰς σύγκρουσιν μὲ τοὺς Πατριάρχας Κων]
 πόλεως καὶ διεκόπησαν ἐπὶ μακρὰ ἔτη αἱ σχέσεις τῶν δύο Ἐκ-
 κλησιῶν. Κατὰ δὲ τὴν ἐποχὴν τοῦ Φωτίου, ἐπωφελοῦμενοι τὴν
 ἀνώμαλον ἐν Κων]πόλει πολιτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν κατάστασιν
 ἐπεχείρησαν νέαν ἰσχυροτάτην ἔφοδον καὶ πρὸς στιγμὴν ἐνόμισαν ὅτι
 εἶχον ἐπιτύχη.

Ἄλλ' ἡ σθεναρὰ φωνὴ τοῦ Φωτίου ὑψώθη καὶ ἀντή-
 χησεν μέχρι περάτων τῆς γῆς, καὶ διέλυσε διὰ παντὸς τὰ τοιαῦτα
 φιλόδοξα ὄνειρα. Τόσον δὲ ὀδυνηρὸν ὑπῆρξε τὸ κτύπημα, ὥστε
 καὶ μέχρι τῆς σήμερον, μετὰ πάροδον ὑπερχιλίων ἐτῶν, εἰς μόνον τὸ
 ἄκουσμα τοῦ ὀνόματος τοῦ Φωτίου ἢ Ρώμῃ καὶ τὰ τέκνα τῆς συν-
 ταράσσονται (1). Ἄνευ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου λοιπὸν ἢ Ὁρθοδοξία ἡ-
 μῶν δὲν θὰ ὑπῆρχεν τὴν σήμερον.

Ἴδου διατὶ ὀφείλομεν ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι μέγιστον σεβασμὸν καὶ

(1) Π.Χ. Βλέπε ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων Eager. Hist. de Photius, De
 Maistre Soirées De aint, Petersburg καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας μας με-
 ταξὺ πολλῶν Janin Les Eglises Orientales κτλ. ἐνθα σφαιγιάζεται ἀνυπερ-
 ἢ ἱστορικὴ ἀλήθεια. Ἐκ πολλῶν σημειῶ τὴν ἀκόλουθον μεγίστην ἀνα-
 κρίθειαν « Le pape gouvernait encore (en 429) en maitre incon-
 testé toutes les chretientés du monde » ὁ πάπας ἐκυβέρνα εἰσέτι (τῷ
 429) ὡς ἀδιαφιλονεικτος κυρίαρχος ἀπάσας τὰς χριστιανικὰς κοινότη-
 τας τοῦ κόσμου!!!! Τὴν ἀμοιβαίαν δὲ θέσιν τῶν Ἐκκλησιῶν Ρώμης καὶ
 Κων]πόλεως περιγράφει ὁ μέγιστος τῶν λατίνων θεολόγων τῆς ἐποχῆς ἐ-
 κείνης «τὸ θαῦμα τῆς ἐποχῆς του» ὁ Ι. Σκῶτος Ἐριγένης διὰ τοῦ ἐξῆς
 διστίχου.

Con]polis florens nova Roma vocatur
 moribus et muris Roma vetusta cadis.

Ἡ Κων]πολις ἀκμάζουσα νέα Ρώμη καλεῖται

οὐ κατὰ τὰ ἦθη καὶ τὰ τεῖχη καταρρέει παλαιὰ Ρώμη.

Σημειωτέον δ' ἐν παρόδῳ ὅτι πρῶτος εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ σχί-
 σματος τῶν δύο Ἐκκλησιῶν προέβη ὁ πάπας Νικόλαος Α'. ἐν τῇ Συ-
 νόδῳ αὐτοῦ τοῦ 863 καθαιρέτος μὲν καὶ ἀναθεματίσας τὸν Φώτιον ἀ...

αἰδίων εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν ἱερόν Φώτιον.

Ἄμα λοιπὸν οἱ Ρῶσσοι ὡς κῆμα θαλάσσης καὶ ὡς μονιὸς ἄγριος. . .
... μὴ φειδόμενοι ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους (Φώτ. Ὁμιλ.) ἐ-
πολιόρησαν τὴν Κων]πολιν, ὁ Πατριάρχης Φώτιος συγκαλεῖ τοὺς ἐν-
τρόμους κατοίκους εἰς τὴν Ἁγίαν Σοφίαν. Τοὺς ἐμψυχώνει διὰ θαυ-
μασίου λόγου ὑποσχόμενος αὐτοῖς τὴν σωτηρίαν ἐξ ὀνόματος τῆς
Θεοτόκου, κατόπιν, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ ἐσπευσμένως καταφθά-
σαντος Αὐτοκράτορος, τῆς Συγκλήτου καὶ σύμπαντος τοῦ κλήρου καὶ
τοῦ λαοῦ, μεταβαίνει εἰς Βλαχέρνας (1), παραλαμβάνει ἐκεῖθεν τὸ ἱ-
ερόν λείψανον τῆς Τιμίας Ἐσθῆτος ἢ κάλλιον πέπλον (Νικηφ. Κάλ-
λιστ.) τῆς Θεοτόκου καὶ περιέρχεται ἐν λιτανείᾳ τὰ τεῖχη δι' ὅλης τῆς

φορίας δὲ τὸν Αὐτοκρ. Μιχαὴλ καὶ κοινοποιήσας τὴν ἀπόφασίν του
εἰς τοὺς Πατριάρχας τῆς Ἀνατολῆς, εἰς ὃν ὁ Φώτιος ἀνταπέδωκε τὰ
αὐτά. Βλέπε Anastas. Bibliothec. in VIII Synod. Στυλιανοῦ Νεοκαισαρ. ἐ-
πιστ. τῷ πάπα Στεφάνῳ Νικίτα. Παφλαγ. Hergenroether Phot. leury
Hist. Eccl. bricii. Biblioth. gracca Harles.

Καὶ ναὶ μὲν ἐπῆλθον κατόπιν συμφιλιώσεις· ἀλλὰ τὸ μέγα ρῆ-
γμα εἶχε συντελεσθῆ καὶ τὰ ἴχνη του παρέμειναν ἀλησιμόνητα καὶ ἀ-
νεξάλειπτα.

Χάριν περιεργείας δὲ παραθέτω καὶ δοκίμιά τινα τῆς φρασε-
ολογίας τῶν ἀρχαιοτέρων παπῶν γραζόντων πρὸς τοὺς Βυζαντινοὺς
Αὐτοκράτορας. Ὁ πάπας Ἀγαπῆτος ἔγραψε πρὸς τὸν Ἰουστινιανὸν
«ὁ ἀξιώθεις τῶν εὐσεβῶν ὑμῶν ἴχνων». Ὁ δὲ πάπας Ἀγάθων πρὸς
Κωνσταντῖνον τὸν Πρωγνάτον «ὡσεὶ παρὼν γονυκλινῆς καὶ τοῖς ὑμετέ-
ροις ἴχνησι προκυλιόμενος ἱκετεύω: tamquam praesentialiter prostratus
et vestris vestigiis pronolatus quaeso. Ἐν τῇ ψευδοσυνόδῳ δὲ τοῦ 869
κατηγορήθη ὁ Φώτιος καὶ ὡς αἰρετικός· διότι ἔλεγε «τοὺς σεισμοὺς
ἐκ πληθμονῆς ὑδάτων καὶ μὴ ἐκ πλήθους ἁμαρτημάτων γίνεσθαι».
Σοβαρὰ αἰρεσις διὰ τοὺς πνευματεμφόρους ἐκείνους πατέρας.

(1) Ἡ Τιμία Ἐσθῆς τῆς Θεοτόκου ἐφυλάττετο πρότερον ἐν τῷ
παρὰ τὰς Βλαχέρνας ναῷ τῶν ἁγίων Πέτρου καὶ Μάρκου Συμ. Μεταφρ.
Παπῶν Βυζ. Μελ. Γεδ. Πατρ. Πίνακες.

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΦΩΤΙΟΣ
κατὰ χειρόγραφον τοῦ ΙΓ'. αἰῶνος
ἐν τῇ ἐν Ἄθῳ Λαύρᾳ

νυκτός καὶ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας· τελευταῖον βυθίζει τὸ ἱερὸν κειμή-
λιον εἰς τὰ ὕδατα τοῦ Κερατίου Κόλπου. Μόλις ἐγένετο τοῦτο, ὁ ἥ-
λιος ἔξαφανίζεται, μελανὰ νέφη καλύπτουσι τὸν οὐρανὸν καὶ ἀγρία
τρικυμία ἐκοπᾶ εἰς τὴν θάλασσαν. Τὰ πλοία τῶν Ρώσων κλυδω-
νίζονται, συγκρούονται, ἀνατρέπονται, ρίπτονται εἰς τὴν ἀκτὴν καὶ
συντρίβονται. Οἱ Ρῶσοι πνίγονται κατὰ χιλιάδας καὶ μόλις ἐλάχι-
στοι κατορθοῦσι νὰ σωθῶσιν (1), ἐνῶ σύμπασα ἡ Κων]πολις ἀντηγεῖ
ὑπὸ τὸν ὕμνον « Τῇ Ὑπερμάχῳ Στρατηγῷ τὰ νικητήρια, ὡς λυ-
τρωθεῖσα τῶν δεινῶν, εὐχαριστήρια ἀναγράφω σοι ἡ Πόλις Σου,
Θεοτόκε ». Τότε τῇ 2 Ἰουλίου ὁ ἱερὸς Φώτιος ἐπαναφέρει καὶ κα-
ταθέτει τὴν Τιμίαν Ἐσθῆτα εἰς τὸν ναὸν τῶν Βλαχερνῶν, τὸν οἰ-
κοδομηθέντα διπλοῦν, ὑπόγειον καὶ ὑπέργειον ὑπὸ τῆς Αὐτοκράτ.
Πουλχερίας τῷ 450, ἐκφωνεῖ θαυμάσιον λόγον καὶ θεσπίζει ἵνα καθ' ἑ-
καστον ἔτος τῇ 2 Ἰουλίου τελῆται μεγαλοπρεπὴς πανήγυρις, ἣτις καὶ
ἐξακολουθεῖ τελουμένη ἄχρι τῆς σήμερον. Τὸ δὲ ἐπιὸν ἔτος 862, οἱ
Ρῶσοι ἐξητήσαντο παρὰ τοῦ Φωτίου ἵνα γίνωσιν χριστιανοὶ καὶ ἐ-
δέξαντο τὸ βάπτισμα (2).

Τότε ὁ ἱερὸς Φώτιος ἀνήγειρε καὶ ἀνεκαίνισε τὰς ὑπὸ τῶν Ρώσ-
σων καταστροφείσας περὶ τὴν Κων]πολιν Μονάς. Δὲν ἦτο λοιπὸν
δυνατὸν νὰ μὴ ἀνακαινίσῃ καὶ τὴν Ἁγίαν Τριάδα. Διὸ καὶ ἡ ἀρ-
χαία παράδοσις, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

(1) « Εὐθύς νηνεμίας οὐσῆς ἀνέμων ἐπιφοραὶ καὶ τῆς θαλάσσης
ἠρεμύσεως κυμάτων ἐπιναστίσεις ἀλλεπάλληλοι ἐγεγόνησαν, καὶ τῶν ἀθέων
Ρώσ. πλοῖα κινεῖσθαι, ὀλίγων ἐκπεφευγόντων τοῦ κινδύνου » (Λέων
Γραμματ.) Τὴν φοβερὰν ἐβροδὸν τῶν Ρώσων ἀναγράφει τὸ Μηναιὸν ἐν
τῷ Συναξαρίῳ τῆς 5 Ἰουνίου « Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ μνήμην ἐπιτελοῦμεν
τῆς μετὰ φιλανθρωπίας ἐπενεχθείσης ἡμῖν φοβερᾶς ἀπειλῆς καὶ ἀνάγ-
κης ἐν τῇ τῶν βαρβάρων ἐπιδρομῇ, ὅτε μέλλοντες ὑπ' αὐτῶν δικαίως
αἰχμαλωτίζεσθαι καὶ φόνῳ μαχαίρας παραδίδεσθαι, ὁ οἰκτιρῶν καὶ φι-
λάνθρωπος Κύριος διὰ σπλάγχνα ἐλέους αὐτοῦ παρ' ἑλλίδα πᾶσαν ἐ-
λυτρώσατο ἡμᾶς ».

(2) Λέων Γραμματ. Γεώργ. Νικομηδ. Οἱ μετὰ Θεοφάνην. Καραμ-
ζίνου ἱστορ. Ρωσ.

Κωνσταντῖος Α'. (1) (1830-34) τὸν ἱερὸν Φώτιον ἀναγράφει δευτέρων κτίτορα τῆς ἱερᾶς ταύτης Μονῆς καὶ ὡς τοιοῦτον γεραίρει αὐτήν. Εἰς τὸν Φώτιον μάλιστα ἀναφέρεται ἡ πρώτη σύστασις βιβλιοθήκης ἐν τῇ Μονῇ (2). Καὶ τὸ πρᾶγμα φαίνεται πιθανώτατον. Διότι, ὅτι ὁ Φώτιος ἐκέκτητο μεγάλην βιβλιοθήκην οὐ μόνον ἐξάγεται ἐκ τῆς μεγάλης παιδείας τοῦ ἀνδρός καὶ ἐκ τῶν συγγραμμάτων του (3), ἀλλὰ βεβαιοῦται καὶ ἐκ τῆς μαρτυρίας τοῦ συγχρόνου καὶ ἀσπόνδου ἐχθροῦ του Νικήτα τοῦ Παφλαγόνο; (4), ἀναφέροντος τὸν «δυσαρίθμητον βιβλίων ἔσμὸν» καὶ «βίβλος ἐπ' αὐτὸν ἔρρει πᾶσα» τοῦ Φωτίου Καὶ ναὶ μὲν κατὰ τὴν κατ' αὐτοῦ ψευδοσύνοδον τοῦ 869, οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ πάπα Ἀδριανοῦ κατέκαυσαν ἐπὶ τὰ σάκκους πλήρεις χειρογράφων του. Jeager. leury, Νικήτ. Παφλ. Οἰκονόμ. Βαλέττ. Ἀναστ. Βιβλιοθ. Πρακτικὰ Συνόδ. 1869. Greyghton. ὅτι δὲ ἐξωρίσθη εἰς τὴν Μονὴν τῆς Σκέπης (5), ὁ δεσμοφύλαξ αὐτοῦ Βαάνης ἀφῆρεσεν ἀπ' αὐτοῦ τὰ βιβλία του· ἀλλ' εἶνε πρόδηλον ὅτι ταῦτα δὲν ἀπετέλουν πᾶσαν τὴν βιβλιοθήκην του, πρὸς δὲ ὅτι κατὰ τὰ 29 ἔτη τὰ διαρρεύσαντα ἀπὸ τῆς ψευδοσυνόδου τοῦ 869 μέχρι τοῦ θανάτου του (898) ἦτο δυνατόν νὰ ἀναπληρωθῶσι τὰ κενά.

(1) Κωνσταντινιάς, Οἶκον. Ἀμφιλόχ. Βαλέττ. ἐπιστ. Φωτ Schlumberger des Hes des Princes, Marin des Moines κτλ. Βυζαντ. Κωνστ. λ. Heigenroether Photius.

(2) Πρὸς Schlumberger. Marin. Mansi Conc II'. Hergenroether Ἀριστ. τ. ρ (Φωτ. λόγοι καὶ ὁμιλ.) περιπέμποντος εἰς Gard tausen griechisehe Paleographie. Βλέπε καὶ Legrand Notices sur Jean et Theod. Zygomas 1889.

(3) Μυριόβιβλος.

(4) Εἰς δῖον Ἰγνατίου. Τῇ προτροπῇ τοῦ Φωτίου καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ Μιχαὴλ ἀνήγειρε τὴν Μονὴν τῆς Θεοτόκου τῶν Ὁδηγῶν, προκίσας αὐτήν διὰ βιβλιοθήκης Mordtmann Esquisse κτλ. Labarte de palais de Conple καὶ οἱ ἀνωτέρω.

(5) Παρὰ τὸ σημερινὸν Βουγιούκ-Δερὲ τοῦ Βοσπόρου; Ἐν τινι ξενοδοχείῳ αὐτόθι σώζεται μέγα κιονόκρανον φέρον τὸ μονόγραμμα τοῦ Φωτίου.

Πρὶν ἢ ἀφήσωμεν τὸν ἱερὸν Φώτιον θά σᾶς εἴπω ὀλίγας λέξεις περὶ τῆς ἐκθρονίσεώς του καὶ τοῦ τόπου τῆς ἐξορίας του. Θανόντος τοῦ Αὐτοκράτορος Βασιλείου (886) διεδέχθη αὐτὸν ὁ υἱὸς του Λέων ὁ Σοφός. Ὁ Λέων εἶχεν ἀνάδοχον καὶ παιδαγωγὸν τὸν Φώτιον ὅστις γράφων πρὸς τὸν σύντεκνόν του Αὐτοκρ. Βασίλειον τὸν ἀποκαλεῖ θεραπευτικῶς «καλὸν παῖδα», καθὼς καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος ὁ Μικρὸς εἶχεν ἀνάδοχον τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον(1). Ἐν τούτοις ἅμα ἀνελθὼν εἰς τὸν Θρόνον, εἴτε θεωρῶν αὐτὸν ὡς φίλον καὶ προστάτην καὶ συνένοχον τοῦ ἀμειλίκτου ἐχθροῦ του Θεοδώρου Σανταβαρινοῦ Ἀρχιεπισκόπου Εὐχαΐτων, εἴτε θέλων νὰ ἀναβιβάσῃ ἐπὶ τοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου τὸν ἀδελφόν του Στέφανον «ὅπερ καὶ ἐγένετο» ἐξέθρόνισε τὸν ἱερὸν Φώτιον, καίπερ ἀποδειχθείσης τῆς ἀθωότητος αὐτοῦ, καὶ περιώρισεν αὐτὸν εἰς τὴν Μονὴν τῶν Ἀρμονιανῶν τὴν ἐπονομαζομένην τοῖς Βόρδωνος (Μετὰ Θεοφάν.) ἀποσπάσας ἀπ' αὐτοῦ παραίτησιν. Ἡ βίαιοπραγία αὕτη ἐσχολιάσθη δυσμενέστατα ἐν Κωνσταντινουπόλει, λίβελλοι δὲ καὶ σατυρικά ἐπιγράμματα ἐστιγματίσαν τὴν ἀσεβῆ ἀχαριστίαν τοῦ Λέοντος. Σᾶς παραθέτω ἐν τούτων.

ὡς ἐσθλὰ τίνεις τῶν μαθημάτων γέρα

καλὰ τροφεῖα πατρὶ σου τῷ δευτέρῳ

παρέσχες ὃ θέλτιστε τῶν διδασμάτων(2)

(1) Ὁ ἱερὸς Φώτιος εἶχε πείσῃ πρὸς τούτοις τὸν Αὐτοκράτορα Βασίλειον νὰ ἀπελευθερώσῃ τὸν Λέοντα ἐκ τῆς εἰρκτικῆς, εἰς ἣν τὸν εἶχεν ἐγκλείσῃ, ὑποπτεύσας αὐτὸν ἐπὶ συνωμοσίᾳ καὶ νὰ παραιτηθῇ τοῦ σχεδίου τῆς ἐκτυφλώσεως αὐτοῦ, Μᾶς δεδαιοῖ τοῦτο αὐτὸς ὁ υἱὸς τοῦ Λέοντος Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος (ἐν Βίῳ Βασιλ.), πρὸς δὲ οἱ Συμ. Μάγιστρο. Λέων Γραμματ. Γεώργ. Μοναχ. Κεδρον. Γλυκᾶς, Ζωναράς Hergenrother, «ὁ τῆς βασιλίδος Ἀρχιερεὺς» λέγει ὁ Πορφυρογέννητος. Ὁ Λέων δὲ ὑπῆρξεν εἰς τῶν χειρίστων κυβερνητῶν. Ἐνῶ ἠκρωτηριάζετο τὸ κράτος, αὐτὸς συνέταττε τροπάρια. Τὰ Ἑωθινὰ τῶν Ὁρθρῶν τῆς Κυριακῆς εἶναι ἔργα του.

(2) Λέοντος Φιλοσ. Ἀπολογία.

Ποῦ ἔκειτο ἡ Μονὴ τῶν Ἀρμονιανῶν ἢ Ἀρμονιακῶν ἢ τοῦ Εὐρόδωνος; Ἐν τῷ βίῳ τοῦ Οἴκουμ. Πατριάρχου Εὐθυμίου (901-11) γραφέντι παρά τινος συμμοναστοῦ του ἐν τῇ Μονῇ τῶν Γαστριῶν ἢ Λειβαδίων παρά τὰ Ὑψωμαθεῖα, καὶ τὰς Αὐρηλιανὰς θέρμας (Bandūr, Imperl) ἀναγνώσκομεν τὰ ἑξῆς: «αὐτὸν τὸν Φώτιον παρευθὺς τοῦ Θρόνου κατεάξας καὶ ἀτίμως ὑπερορίσας παραίτησιν καὶ μὴ βουλόμενον ἀπήγει ἦν καὶ βεβιασμένως πεποίηκε, **πέραν δὲ τοῦ Ἀστεως ἐν τοῖς καλουμένοις Ἱεραίοις τοῦτον ὑπερορίσας, ἀπρόοπτον καθέζεσθαι προσέταξεν**» (1). Ἐκ τῆς περικοπῆς ταύτης συνάγομεν Α'. ὅτι ὁ Φώτιος ἐξωρίσθη εἰς τὰ περίχωρα τῆς Κων/πόλεως. Τοῦτο ἐξάγεται ἐκ τῆς φράσεως **πέραν τοῦ Ἀστεως**, πρὸς δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἀδιαφιλονεικίτου γεγονότος ὅτι, θανόντος τοῦ Φωτίου, τὸ ἱερὸν αὐτοῦ σκῆνος ἐκηδεύθη καὶ ἐτάφη ἐν τῇ παρ' αὐτοῦ ἰδρυθείσῃ Μονῇ τῆς Ἡραμίας ἢ Ερημίας ἐν τῇ Μαρδοσαγάρῃ (2'. Β'. ὅτι ἡ Μονή, εἰς ἣν ἐξωρίσθη ὁ Φώτιος, ἔκειτο **ἐν τοῖς Ἱεραίοις**, περὶ τὸ ἀκρωτήριο δηλ. τῆς Ἱεραίας, τὸ σημερινὸν Φενέρ-Μπαχτσέ, ἐπὶ τῆς Βιθυνιακῆς παραλίας τῆς Προποντίδος, Γ'. ὅτι **ἀπρόοπτον καθέζεσθαι αὐτὸν προσέταξεν**, ἀθέατον, δηλαδή, ἀπομεμονωμένον, μὴ ἔχοντα ἐπικοινωνίαν πρὸς τινα ἄν λοιπὸν ἡ Μονὴ ἔκειτο ἐπὶ τῆς ἠπείρου, ὁ τελευταῖος οὗτος ὅρος δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τηρηθῇ· διότι ὡς ἐκ τοῦ εὐχεροῦς τῆς συγκοινωνίας, παρὰ πᾶσαν ἀπαγόρευσιν, πολυληθεῖς

(1) In vita Euthym, ἔκδ. De Boor Berol. 1882.

(2) Λέων Γραμ. βίος Λέοντος, Mordtmann Esquisse κτλ. Ἀριστάρ. Φωτ. λόγ. καὶ ὁμιλίαι: «ἐν ἐξορίᾳ τελευταίου Φωτίου Πατριάρχου γράφει Λέων ὁ Γραμμ.-ἀπετέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ Μονῇ τῇ λεγομένῃ τῆς Ἡραμίας ἐν τῇ Μαρδοσαγάρῃ, οὗσης πρότερον καθολικῆς ἐκκλησίας, αὐτὸς δὲ ὁ Φώτιος ἐποίησεν αὐτὴν Μονὴν γυναικειάν». Λίαν δὲ πρωίμως πρὸ τοῦ 1000 ἀνηγούρη ὁ ἱερός Φώτιος ἄγιος καὶ στελεῖτο ἡ μνήμη του τῇ 6 Φεβρουαρίου De Muralt Περὶ τῶν Ἑλ. χειρογρ. τῆς Αὐτοκρατ. Βιβλιοθ. Πετρούπολ. Κεραμέως ὁ Φώτιος ὡς ἄγιος κτλ.

θὰ συνέρρεον οἱ φίλοι καὶ θαυμασταὶ τοῦ Φωτίου. Οἱ λόγοι οὗτοι μὲ πείθουσιν εἰς παραδοχὴν τῆς γνώμης τοῦ Πρωτοσ. Ἀθηναγόρα (Αἰ ἱστορ. Μοναὶ Χάλκης), καθ' ἣν ἡ Μονὴ τῶν Ἀρμονιανῶν ἢ τοῦ Βόρδωνος ἦτο ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς μεγάλης ὑφάλου τῆς ἐναντι τοῦ σημερινοῦ Μάλτεπε καὶ τοῦ Ἀκρωτηρίου Ἱεραίας, κατακλυσθείσης τὴν σήμερον ὑπὸ τῶν ὑδάτων, ἴσως συνεπέα σεισμοῦ. Ἐπὶ τῆς ὑφάλου ταύτης καθορῶνται μέχρι τοῦδε λείψανα κρηπιδομάτων ὑπῆρχον λοιπὸν ἐπ' αὐτῆς κτίρια. Τοιοῦτον κτίριον ὑπάρχει σήμερον καὶ ἐπὶ τῆς ὁμοίας ὑφάλου τῆς ἀπέναντι τῆς Ξηροκρήνης (Κουροῦ Τσεσμέ), καθὼς καὶ ἐπὶ τῆς ἐτέρας τῆς καλουμένης (Κιζ Κουλέ) ἔνθα ὑπῆρχε νοσοκομεῖον. Ἡ ὑφαλος αὕτη κλειταὶ μέχρι τῆς σήμερον ὑπὸ τῶν περιοίκων **Βορδώνι**. Μικρὰ Μονὴ ἐπὶ τῆς ὑφάλου ταύτης ἐξεπλήρου τελείως τὸν ὄρον «**ἀπρόοπτον καθέζεσθαι προσέταξεν**», νὰ παραμείνη ὁ ἔστιν ὁ Φώτιος ἀθέατος, ἀπομεμονωμένος, ἄνευ ἐπικοινωνίας. Πιθανώτατα λοιπὸν ἐπὶ τῆς μικρᾶς Μονῆς τῆς ἐπὶ τῆς ὑφάλου τῆς Βορδώνης ἐφ' ἣς σήμερον εὑρηνται δύο φανοὶ χάριν τῶν νουτιλομένων ἔμεινεν ἐγκεκλεισμένος ὁ Φώτιος μέχρι τοῦ θανάτου του (886-898) (1). Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Φωτίου, ὁ Οἶκ.

(1) Ἴσως τὸ στενόχωρον τῆς Μονῆς ταύτης ἐγένετο ἀφορμὴ ὅπως ὁ ἱερός Φώτιος καταθέσῃ εἰς τὴν ἀπέναντί του Μονὴν τῆς Ἀγ. Τριάδος Χάλκης μέρος ἢ καὶ τὸ ὅλον τῆς Βιβλιοθήκης του. Περὶ δὲ τοῦ χαρακτῆρος του ἀναφέραμεν ἤδη τὴν κρίσιν τοῦ πάπα Νικολάου. Προσθέτομεν τὴν κρίσιν τοῦ Πάπα Ἰωάννου Η'. ἐν τῇ πρὸς τὸν Αὐτοκρ. Βασίλειον ἐπιστολῇ του. Ἀφοῦ ἀπεκάλεσε τὸν Φώτιον «ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργὸν» ἐπάγει «ἄνδρα ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ πίστει διαπρεπέστατον, δίου τε σεμνότητι καὶ ἀκριβεῖ πολιτεία πεφημιζόμενον καὶ σοφία καὶ συνέσει, τῇ περὶ τὰ θεῖα καὶ τὰ ἀνθρώπινα, πάντων διαφέροντα καὶ περὶ τὴν τῶν ἄλλων πρακτικὴν ἀρετὴν καὶ ἐπιμέλειαν τῶν θείων ἐνταλμάτων ἀνεπαίσχυντον ἐργάτην διαβόωμενον». Οἱ δὲ Τοποτηρηταὶ τοῦ αὐτοῦ πάπα ἐν τῇ Η'. Οἴκουμ. Συνόδῳ τοῦ 879 λέγουσι περὶ τοῦ Φωτίου: «οὐχ ὑπάρχει ὁμοίος αὐτῷ κατὰ τὴν φιλευσπλαγχνίαν καὶ τὴν περὶ τοὺς πτωχοὺς ἐλευθεριότητα, ὅπως καὶ κατὰ τὴν καλοκαγαθίαν καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην» (Harduin Conc. Τόμ. Γ'.) Λίαν δὲ πρωί

Πατριάρχης Νικόλαος Α΄. ὁ μαθητὴς καὶ φίλος καὶ θαυμαστὴς τοῦ Φωτίου, τὸν ὁποῖον συνεβουλεύετο ὁ Νικόλαος (Hergenroether), ὁστις ἐν ἐπιστολῇ του πρὸς τὸν Ἀμηνᾶν Κρήτης τῷ 900 ἀποκαλεῖ τὸν Φώτιον «ἐν ἀρχιερεῦσι Θεοῦ μέγιστον καὶ ἀοίδιμον», ἀνηγόρευσε τὸν πρῶτον τὴν Ἁγίαν Τριάδα τῆς Χάλκης Μονὴν Σταυροπηγιακὴν, μὴ ἐξαρτωμένην δηλ. ἀπὸ τοὺς Μητροπολίτας Χαλκηδόνος, ἀλλ' ἀμέσως ἀπὸ τοῦ Πατριάρχου. Ταῦτα μᾶς ἀναφέρει ὁ Οἰκ. Πατριάρχης Γαβριὴλ Δ΄. ἐν τῷ περὶ τῆς Μονῆς Σιγιλλίῳ του τοῦ 1781.

70-80 ἔτη μετὰ τὸν Φώτιον ἀνευρίσκωμεν μίαν σφραγίδα ἀναγράφουσαν περὶ τῆς προτομῆς τοῦ Χριστοῦ τὰς λέξεις (συμπληρουμένας) ΚΑΙ ΒΟΗΘΕΙ ΤΩΙ ΔΟΥΛΩΙ ΣΟΥ ΛΕΟΝΤΙ ΗΓΟΥΜΕΝΩ ΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ. Τὴν σφραγίδα ταύτην ὁ εἰδικὸς περὶ τὰ τοιαῦτα (Schlumberger) (2) ἀνάγει εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰωάννου τοῦ Τσιμισκῆ (969-976). Ἐπειδὴ δὲ ἑτέρα Μονὴ Ἁγίας Τριάδος δὲν ὑπῆρχεν ἐν Κωνσταντινίῳ, τῆς ἑτέρας ἀρχαιοτάτης τοιαύτης ἐν Ἐξωκονίῳ («Ἐξ Μάρμαρα) τῆς ἰδρυθείσης ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου καὶ ἀνακαινισθείσης ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ μεταλαξάσης τὴν ὀνομασίαν αὐτῆς εἰς τὴν τῶν Ἁγίων Ἀ-

μως ἀνεκρούχθη, καθὰ εἶπον ἦδη, ἢ ἀγιότης αὐτοῦ ἐπισήμως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας; Ἦδη ἀπὸ τοῦ Φεβρ. 899 ἢ κατ' ἄλλους ἀπὸ τοῦ 897 (Κερ. Ὁ Φώτ. ὡς ἅγιος) ἀνεγράφη ἐν τῷ Συνοδικῷ τῆς Ὁρθοδοξίας Ἰγνατίου καὶ Φωτίου τῶν ἀγιωτάτων Ὁρθοδόξων καὶ ἀοιδίμων Πατριαρχῶν αἰωνία ἢ μνήμη. Ἄπαντα τὰ κατὰ τῶν Ἀγιωτ. Πατριαρχῶν Ἰγνατίου καὶ Φωτίου λαληθέντα ἀνάθεμα». (Μήλια Συνόδ. Συλλ. Β΄.) Βλέπε καὶ Τόμ. Τετραγαμ. Λέοντος. Δὲν ἐλλείπουσι δὲ καὶ ἕτεραι τοιαῦται μαρτυρίαι. Τὰ ὁστὰ τοῦ ἱεροῦ Φωτίου ἀνεκόμισεν εἰς τὸν Μον. τοῦ Μανουὴλ τῷ 998 ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ καὶ κτιτορικῶ δικαίῳ Ἠγουμένος αὐτῆς Σέργιος ὁ εἶτα Οἰκουμ. Πατριάρχης Σέργιος Β΄. καθὰ ἐσημειώθη ἦδη Fischer Patr. Constantinopolit. Catalogus.

(2) Sigillogr. Byzant.

ποστόλων (3), ἔπεται ὅτι ὁ Λέων ἦτο Ἠγουμένος τῆς Μονῆς Ἁγίας Τριάδος Χάλκης.

Τῷ 1063 ἡ Αὐτοκράτειρα Αἰκατερίνη ἡ Κομνηνὴ, σύζυγος τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰσαακίου Κομνηνοῦ καὶ κατόπιν Μονοχῆ μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς Μαρίας ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Μυρελαίου (κατὰ τὴν σημερινὴν Βλάγκαν), διατάξασα νὰ κατασκευασθῇ πολυτελὲς Εὐαγγέλιον τῆς Ἐκκλησίας, ἐδώρησεν αὐτὸ εἰς τὴν Μονὴν Ἁγίας Τριάδος Χάλκης μετὰ τῆς ἀκολουθίου ἀφιερώσεως «Μηνὶ Μαρτίῳ Ἰνδικτιῶνος Α΄. ἔτει σφραγ. (6571=1063) προσηνέχθη τὸ τοιοῦτον Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Ἁγίαν Τριάδα, Μονὴν τῆς Χάλκης, παρ' Αἰκατερίνης Βασιλίσσης τῆς Κομνηνῆς τῆς μετονομασθείσης ἐν τῷ ἀγγελικῷ σχήματι Ἐένης Μοναχῆς καὶ εὐχεσθε ὑπὲρ αὐτῆς διὰ τὸν Κύριον ἐν τε τῇ ἐσθινῇ Ἀκολουθίᾳ καὶ ἐν τῇ λειτουργίᾳ». Διὰ νὰ δωρηθῇ δὲ εἰς τὴν Μονὴν τόσον πολυτελὲς δῶρον σημεῖον ὅτι ἦτο οὕτη μεγάλη καὶ σημαίνουσα καὶ ὅτι ἐτελοῦντο ἐν αὐτῇ τακτικῶς αἱ ἱεραὶ Ἀκολουθίαι. Τὸ Εὐαγγέλιον εὑρεται σήμερον (ἀπὸ τοῦ 1806) εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Γένου Σχολῆν. Πλὴν ἀλλὰ res clamat ad Dominum τὸ ξένον προᾶγμα φωνάζει καὶ ζητεῖ τὸν νόμιμον κύριόν του, θεσπίζει τὸ Ρωμαϊκὸν Δίκαιον.

Τῷ 1148 καὶ εἶτα τῷ 1158 ὁ Αὐτοκράτωρ Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς ἐν Χρυσοβοίλλῳ του ἐν ᾧ ἀναφέρεται καὶ εἰς προηγούμενον τοιοῦτον ἀπαριθμεῖ δέκα Μονὰς τῶν Πριγκηποννήσων: Πρώτης, Ἀντιγόνου, Χάλκης, Πριγκήπου, Κωδωνοῦ, Τραγ(χ)ονησίου, Ὁξείας, Πλάτης, Τερεβίνθου, Ἰάτρου. Τραγ(χ)ονήσιον εἶνε πιθανώτατα ἡ Πήττα. καθὼς καὶ Κωδωνός, ὁ Ἅγιος Γεώργιος ὁ Κουδουνᾶς. Ἰάτρος ἢ Νεάνδρος, Ἀντιγόνου, ἢ Ἀντιγόνη. Τὸ Χρυσόβουλλον πα-

(3) Janin ἐν Echos d'Orient ἀναφερόμενος εἰς τὰ «Πάτρια Κωνσταντινουπόλεως».

ρατίθεται υπό τοῦ Βαλουμῶνος ἐν ἐρμηνείᾳ IB'. Καν. Ζ'. Οἰκουμεν Συνόδου (Ράλλη κ.τ.λ. Β'.) ἀναφέροντος καὶ ὅμοιον τοιοῦτον.

Ἄλλ' ἐπῆλθον καὶ αἱ ἡμέραι τῶν συμφορῶν. Τῷ 1182, 14000 Φράγκοι ἔμποροι (ἐκ Βενετίας, Γενούης, Πίζας, Ἀμάλφης, Λιβόρνου κ.τ.λ.) ἐξεδιώχθησαν ἐκ Κων]πόλεως. Τὰ πλοῖα αὐτῶν ἀπερχομένων ἐστάθμευσαν ἐπὶ 1-2 ἡμέρας εἰς τὰς Πριγκηποννήσους, ἐννοεῖται δὲ ὁποίας καταστροφᾶς διέπραξαν εἰς τὰς ἐπ' αὐτῶν Μονὰς (Χωνιάτης) Τῷ δὲ 1204 οἱ Σταυροφόροι ἐκυρίευσαν τὴν Κων]πολιν ἐγκαθίδρυσαν Φράγκον Πατριάρχην καὶ κατέλαβον ἅπαντας τοὺς ναοὺς καὶ τὰς Μονὰς ἄρα καὶ τῶν Πριγκηποννήσων (1).

Διωχθέντων τῶν 1262 τῶν Φράγκων ἐκ τῆς Κων]πόλεως, οἱ Ορθόδοξοι ἀνακατέλαβον τὰς Μονὰς καὶ ἤρξαντο ἀνακαινίζοντες αὐτάς. Τὴν Μονὴν τῆς Ἀγίας Τριάδος καὶ τὸν ναὸν τῆς ἀνεκαινίσαν ὁ Πατριάρχης Ἰωσήφ Α'. (1268-1275) καὶ ἐδώρησε τὰς Δεσποτικὰς εἰκόνας, αἵτινες σώζονται εἰσέτι, ἐπιγράψας ὀπισθεν καὶ τὸ ὄνομά του. Δυστυχῶς κατὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ παρόντος κτιρίου βάνασοι ἐργάται ἔβαψαν καὶ τὰς εἰκόνας ὀπισθεν μὲ τὴν βαφὴν τῶν στασιδίων. Καὶ τῶν μὲν δύο Δεσποτικῶν εἰκόν. ἐξήλειψαν τελείως τὰς ἐπιγραφάς· τῶν δὲ ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ Ἀγ. Γερμανοῦ ἐτέρων δύο ἀντέγραψαν ἐν τῇ ἀγραμματοσύνῃ των ἀντὶ Ἰωσήφ Ἰωάσαφ καὶ κάτι συγκεχυμένα γράμματα ρ, ο, ν, ἀντὶ χρονολογίας. Ἄλλ' ὁ Σκαρλάτος Βυζάντιος, πεπαιδευμένος ἀρχαιολόγος, ἐπισκεφθεὶς τὴν Μονὴν πρὸ 70 ἐτῶν μᾶς βεβαιοῖ ἐν τῷ συγγράμματί του « Ἡ Κωνσταντινούπολις » ὅτι ἀνέγνωσεν « Ἰωσήφ » καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ Βυζαντίου εἶνε ἀναμφισβητήτου κύρους.

(1) Ὁ Φράγκος ἱστορικὸς Βιλεαρδουίνος μᾶς ἀναφέρει ὅτι ὁ ἀρχηγὸς τῶν Σταυροφόρων Δάνδολος Δόγης τῆς Βενετίας προτρέπων αὐτοὺς γὰ κυριεύσασθαι τὰς Πριγκηποννήσους τοὺς εἶπεν ὅτι αἱ νῆσοι ἦσαν κατοικημέναι καὶ ὅτι θὰ εὕρισκον ἀφθονίαν σίτου, κρεάτων καὶ ἄλλων ἀγαθῶν (Conquête de Con)ple).

Τῷ 1302 Φράγκοι πειραταὶ ἐκ Κρήτης καὶ Εὐβοίας δρομώμενοι κατηρήμωσαν τὰς Πριγκηποννήσους (1). Τοῦτο δὲ ἐπαναλαμβάνετο συχνάκις ὑπὸ τῶν στόλων τῶν Βενετῶν καὶ Γενουησίων, δσάκις οὗτοι διετέλουν εἰς ἐμπόλεμον κατάστασιν πρὸς τοὺς Βυζαντινοὺς, ὥστε κατὰ τὸν ΙΔ'. καὶ ΙΕ'. αἰῶνα ὑπέστησαν πλήρη καταστροφὴν αἱ Μοναὶ αὐτῶν, αἱ δὲ νῆσοι ἦσαν ἀκατοίκητοι (2).

Ἐχομεν ὅμως μίαν σπουδαίαν μαρτυρίαν περὶ τῆς ἐποχῆς ταύτης. Κατὰ τὸ 1691 ὁ τότε Ἡγούμενος τῆς Μονῆς Ἀγίας Τριάδος Διονύσιος, γράφων πρὸς τὸν Τσάρον Ρωσσίας καὶ ἐπικαλούμενος τὴν συνδρομὴν τοῦ ὑπὲρ τῆς Μονῆς, βεβαιοῖ ὅτι αὕτη τὸ πάλαι « ἦτο στοῦδιον σοφίας καὶ μαθημάτων οὐχὶ μόνον τῶν μοναζόντων, ἀλλὰ καὶ βασιλέων καὶ ἀρχόντων ». Κατὰ τὴν πληροφορίαν λοιπὸν ταύτην τὴν ὁποίαν βεβαίως δὲν ἐδημιούργησεν ὁ Διονύσιος, ἡ Ἀγία Τριάς ὑπῆρξε κατὰ τὴν Βυζαντινὴν ἐποχὴν σχολή, εἰς ἣν ἐφοίτων τέκνα διακεκοιμένων οἰκογενειῶν, ὅπως ἡ Μονὴ τοῦ Στουδίου.

Δευτέρα ἔνδειξις εἶνε ἡ μεγάλη καὶ ἐπεξεργασμένη μαρμαρίνη πλάξ, ἡ εὕρισκομένη μέχρι τῆς σήμερον πρὸ τῆς κυρίας πύλης τοῦ ναοῦ, καλύπτουσα κατὰ τὴν παράδοσιν τὸν τάφον ἑνὸς μέλους τῆς οἰκογενείας τῶν Παλαιολόγων.

Καὶ μετὰ τὸν ΙΕ'. αἰῶνα ἡ Μονὴ δὲν ἐξηφανίσθη τέλεον. Παρέμενε ζωλυρόν τι αὐτῆς ὡς Μονύδριον, ὅπως εἶνε τὴν σήμερον ἡ Σκήτη τοῦ Ἀρσενίου, τῷ δὲ 1540 διωρίσθη Ἡγούμενος αὐτῆς ὁ ἱερομόναχος Μητροφάνης, κατόπιν Μητροπολίτης Καισαρείας (1545-1551) καὶ εἶτα Οἰκουμ. Πατριάρχης δις 1565-72 καὶ 1872-80 (3). Ὁ Μητροφάνης ὑπεραγαπήσας τὴν Μονὴν καὶ δις ἐπὶ εἰκοσαετίαν χρηματίσας Ἡγούμενος, εἰργάσθη ὑπὲρ αὐτῆς μετ' ἀπαραιμίλλου ζήλου. Ἀνήγειρε τὴν Μονὴν καὶ τὸν ναόν. τὰ ἐκαλλώπισεν, ἔφερεν εἰ-

(1) Παχυμέρης Ἀνδρον. Παλαιολόγ.

(2) Καντακουζην. Ἱστορ.

(3) Ἡ Χάλκη ἦτο ἡδὴ συνωκισμένη κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, Gilles de Bosphoro Thracio.

κόνας, άμφια, σκεύη, έπιπλα, συνήθρουν εΐκοσι μοναχούς και, τὸ σπουδαιότερον δι' ἡμῶν, κατήρτισε βιβλιοθήκην, δωρήσας 300 τόμους τοῦς πλείστους ἐπὶ μεμβράνης, ἐν οἷς και ἓν χειρόγραφον τοῦ Ὁμήρου. Εἰς τοῦς πλείστους τόμους ἔγραψεν ἰδιόχειρον ἀφιέρωσιν εἰς τὴν Μονὴν τῆς Ἀγίας Τριάδος Χάλκης τοῦ Ἑσόπτρου τὸ ἐπώνυμον τοῦτο ὀφείλεται βεβαίως εἰς τὴν τοποθεσίαν αὐτῆς καθὼς ἕτερος συγγραφεὺς, ὁ Καισάριος Δαπόντε, τὴν ἀποκαλεῖ **Περίθλεπτον**, και ἕτερος «Νέαν Σιών». Ὁ κατάλογος τῶν βιβλίων, ἐν ἀρχαίοις ἀντιγράφοις εὑρηται σήμερον ἐν ταῖς Βιβλιοθήκαις τῆς Τυβίγγης και τῶν Παρισίων, ἀντιγράφον δὲ αὐτοῦ ἐπρομηθεύθη οὐ πρὸ πολλοῦ ἢ Σχολῆ. Ἐν γένει ὁ Μητροφάνης ἐθεώρει τὴν Μονὴν ὡς ἰδικὴν του «και εἶχε μοναστηρεὶ τὴν Ἀγίαν Τριάδα τῆς Χάλκης» γράφει περὶ αὐτοῦ ὁ σύγχρονός του χρονογράφος Δωρόθεος ὁ Μονεμβασίας. Ἐξέδωκε δὲ ὁ Μητροφάνης ὡς Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης και Σιγίλλιον ὑπὲρ τῆς Μονῆς, καθὼς τοιοῦτον Σιγίλλιον ἐξέδωκε και ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ραφαὴλ Β. (1603-7) ἐν ᾧ καθορίζονται τὰ ὄρια τῶν δύο Μονῶν Χάλκης και Παναγίας Καμαριωτίσσης. Τὴν βιβλιοθήκην τῆς Μονῆς ἀναφέρουσι και διάφοροι ξένοι ἐπισκεφθέντες τὴν Μονὴν κατὰ τὸν ΙΖ'. και ΙΗ'. αἰῶνα (1).

Καθ' ὄλον τὸν ΙΖ'. και ΙΗ'. αἰῶνα μέχρι τοῦ 1772 ἡ Μονὴ διετέλεσε κλυδωνιζομένη, ἄλλοτε μὴ δυναμένη νὰ ἀνακύψῃ ἀπὸ τὰ χρέη και τοῦς βαρυτάτους φόρους και ἄλλοτε ἀνακουφιζομένη ἀπὸ τὰ ἐλέη τῶν χριστιανῶν 2), ὅτε κατὰ τὸ 1772 ἡ Μονὴ ἠτύχησε νὰ ἀποκτήσῃ Ἡγούμενον ἓνα δεύτερον Μητροφάνην, τὸν ἱερομόναχον Σαμουὴλ Κωφὸν τὸν ἐκ Χάλκης. Ὁ Σαμουὴλ ἀνήγειρε τὰ τεῖχη, τὰς οἰκοδομὰς, τὴν ἐκκλησίαν, ἐπίπλωσεν, ἐκαλλώπισε τὴν Μονὴν, τρέχων νύκτα και ἡμέραν, ἐξοδεύων τὰ χρήματά του, ἐπικαλούμενος τὴν βοήθειαν τῶν χριστιανῶν, τὴν ἐπροίκισε μὲ κτήματα, και ἐν γένει τὴν

Βλέπε Ἀθναγόρα Αἰ Ἱστορικαὶ Μοναὶ κτλ.

(1) Πέτρος ὁ Μέγας τῆς Ρωσσίας διὰ Χρυσοδοῦλλου του εἶχεν ὀρίσῃ ἐτησίαν συνδρομὴν ὑπὲρ τῆς Μονῆς. Τοιαύτην εἶχον ὀρίσῃ και οἱ Ἡγεμόνες Μολδοβλαχίας.

(2) Σκαρ. Βυζαντ. Κων]πολις.

κατέστησε «περικαλλὲς και λαμπρὸν τοῦ Χριστοῦ φρούριον» καθὰ λέγει ὁ Οἰκουμ. Πατριάρχης Γαβριὴλ Δ'. (1780-5) ἐν τῷ περὶ τῆς Μονῆς Σιγίλλίῳ του. Εἰς τὸν Ἡγούμενον Σαμουὴλ χρεωστοῦμεν τὴν μεγάλην δεξαμενὴν τὴν πλησίον τῆς μεγάλης μαρμαρίνης κλ μακος. Ἀνεγνώτε ποτε τοῦς στίχους τοῦς περὶ τοῦ μαρμαρίνου στομίου της,

**Ἵδωρ ἀρύσθητε γλυκὺ, πίετε, δροσισθῆτε,
τὸν Σαμουὴλ Ἡγούμενον ἅπαντες εὐχρηθῆτε.**

Ὅστε, τέκνα μου, ὁσάκις πίνομεν ἀπὸ τὴν δεξαμενὴν και δροσιζόμεθα, νὰ ἐνθυμώμεθα τὸν μακάριον Σαμουὴλ, ὅστις μᾶς τὴν κατεσκεύασε πρὸ 150 ἐτῶν. Διὰ νὰ εἶνε δὲ τόσον μεγάλη ἡ δεξαμενὴ σημαίνει ὅτι ἡ Μονὴ εἶχε πολλὰς οἰκοδομὰς και πολὺ προσωπικόν. Ὁ Σαμουὴλ κατεσκεύασε και τὴν ἑτέραν δεξαμενὴν τὴν παρὰ τὴν Ἐκκλησίαν.

Δυστυχῶς ἡ ἀνθρωπίνη μοχθηρία κατεδίωξε και κατεπίκρανε, ὅπως συνήθως συμβαίνει, και τὸν Σαμουὴλ, ὅστις και ἀπεσύρθη τὸ κατ' ἀρχὴς εἰς τὸν πατρικόν του οἶκον και εἶτα ἐνεγράφη ὡς Ἀγιοταφίτης εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Κρημοῦ, καθὰ πιστοῦται ἐκ τῶν κωδίκων ταύτης. Ἀπεβίωσε τῷ 1812 ἐκ τῆς πανώλους. Βραδύτερον ἀνεγνωρίσθησαν αἱ ἔξοχοι αὐτοῦ ὑπηρεσίαι και ἡ εἰκὼν του ἐτοποθετήθη εἰς τὸ ὑπέρθυρον τῆς πύλης τῆς εἰσόδου, μεταφερθεῖσα ἐκεῖθεν εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην. Ἴδετέ την.

Τῷ 1821 πυρκαϊὰ ἀπετφόρωσε τὸ μέγιστον μέρος τῆς Μονῆς. Φαίνεται δὲ ὅτι δὲν ἦτο τυχαία, διότι ὁ Οἰκουμ. Πατριάρχης Χρυσανθος (1824 25) ἀποδίδει τὴν καταστροφὴν τῆς Μονῆς εἰς τὴν μοχθηρίαν προσώπου τινὸς μηδὲ μνήμης ἀξίου. Ὁ Πατριάρχ. Χρυσανθος ἀνέλαβεν ὑπὸ τὴν προστασίαν του τὴν Μονὴν και ἐξώφλησε τὸ πρὸς τὸ Δημόσιον χρέος αὐτῆς ἐξ εἰκοσι χιλιάδων γροσίων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης (δέκα περίπου χιλιάδα σημερινὰς λίρας). Ἀλλὰ τῷ 1831 σεισμὸς κατέρριψε τὸ ὑπόλοιπον τῆς Μονῆς, καθὼς και τὸν ναόν(1)

(1) Ἀθναγόρ. Αἰ Ἱστορ. Μον. Χάλκης.

Νέα περίοδος; εὐκλεία; τῆς Μονῆς ἀνατέλλει μετὰ τοῦ Οἴκου. Πατριάρχου Γερμανοῦ Δ'. (1842-5 καὶ 1852-3) καὶ δι' αὐτοῦ. Ὁ Πατριάρχης Γερμανός Δ'. δὲν ἦτο ἀνὴρ μεγάλης παιδείας. Εἶχε φοιτήσῃ μόνον περὶ τὸ 1800 εἰς τὸ κοινὸν σχολεῖον τοῦ Βαλατᾶ. Γενόμενος ἀπὸ Μητροπολίτης Δέρκων Οἴκου. Πατριάρχης, ἀντελήφθη ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶχε ἀνάγκην οὐχὶ μόνον ἐναρέτων κληρικῶν, ἀλλὰ καὶ πεπαιδευμένων Θεολόγων· ἐφ' ᾧ καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἀνακαινίσῃ τὴν Μονὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος καὶ νὰ μετατρέψῃ αὐτὴν εἰς Θεολογικὴν Σχολὴν. Εὗρε πολλὰς ἀντιδράσεις « τὰ πολλὰ γράμματα χαλνοῦν τὴν θρησκείαν » ἔλεγον ξαναμωραμένοι τινὲς κληρικοὶ καὶ λαϊκοί. Ἄλλ' ὁ Γερμανός Δ'. δὲν ἀπεδειλίασεν· ὑπερένικησε πάντα τὰ ἔλικα καὶ ἠθικὰ προσκόμματα καὶ κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1844 εἰέλεσε τὰ ἐγκαίνια τῆς Μονῆς, τοῦ Ναοῦ καὶ τῆς Σχολῆς. Ἀπεκδυόμενος δὲ μετὰ τὸ πέρασ τῆς τελετῆς τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν ἠκούσθη λέγων: « νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου Δέσποτα. Τὸ ἔργον μου ἐτελείωσεν· ἃς πάρουν τώρα τὴν Πατριαρχείαν ». Καὶ πράγματι τὸ ἐπιὸν ἔτος ἀπεσύρθη.

Γερμανός Δ'. ἵδρυσεν καὶ τὸ Ὀρφανοτροφεῖον Βαλουκλίου, τὸ νῦν ἐν Πριγκήπῳ. Ὡστε οἱ 7 ἐξ ὑμῶν οἱ προερχόμενοι ἐκ τοῦ Ὀρφανοτροφείου εἰσθε δύο φορὰς πνευματικὰ τέκνα τοῦ ἀοιδίου Γερμανοῦ, ἐκ τοῦ Ὀρφανοτροφείου του καὶ ἐκ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς του Ἰδετε τὴν εἰκόνα του· ὁμοία κοσμεῖ καὶ τὴν αἵθουσαν τοῦ Ὀρφανοτροφείου.

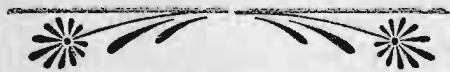
Γερμανός ὁ Δ'. ηὔτύχησε νὰ εὔρη ὡς πρῶτον Σχολάρχην ἰκανώτατον, εὐπαιδευτον καὶ ἐνάρετον κληρικόν, τὸν Ἀρχιμ. Κωνσταντῖνον Τυπάλδον. Τὸ ἔργον τοῦ Τυπάλδου ἦτο δυσχερέστατον. Πρῶτοι μαθηταὶ τῆς Σχολῆς ἔγιναν οἱ Πρωτοσύγκελλοι καὶ Ἀρχιδιάκονοι καὶ διάκονοι τῶν Μητροπολιτῶν, ἄνδρες μεστωμένοι μὲ μύστακας καὶ γενειάδας. Φαντάζεσθε λοιπὸν πόσον δυσχερὲς ἦτο αὐτοῖς οἱ ἄνδρες νὰ λυγίσουν εἰς τὴν τάξιν καὶ πειθαρχίαν τῆς Σχολῆς· δι' αὐτὸ ὁ Σολομὼν μικαρίζει τὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἐκ νεαρᾶς τοῦ ἡλικίας συνείθισεν εἰς τὴν τάξιν καὶ τὴν πειθαρχίαν. Ἄλλ' ὁ αἰμνηστος Τυπάλδος, τὸν ὁποῖον ἡ Ἐκκλησία προήγαγεν εἰς Μητροπολίτην ἵνα προσδώσῃ εἰς αὐτὸν μεγαλείτερον κῦρος, δὲν ἀπηύ-

δυσεν ἐδίδαξεν ἐνουθέτησεν, ἐπέπληξεν, ἐτιμώρησε καὶ κατώρθωσε ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ ἐπιτύχῃ κατὰ τὰ 18 ἔτη τῆς Σχολαρχίας του τὴν ἐφαρμογὴν τῆς πειθαρχίας καὶ τῆς τάξεως, μέχρι οὗ ἀπολέσας ἀτυχῶς τὴν ὄρασίν του ἀπεχώρησεν. Ἰδετε τὴν εἰκόνα του Ἐκτοτε ἡ Σχολὴ δὲν ἔπαυσε λειτουργοῦσα. Ὑπερπενιακόσιοι μαθηταί, ἐν οἷς ἡ μεγάλη πλειοψηφία τῶν Ἀρχιερέων τοῦ Οἴκου. Θρόνου καὶ ἄλλοι ἀνώτεροι καὶ διακεκριμένοι κληρικοὶ ἀπεφοίτησαν ἐξ αὐτῆς. Ὁ σεισμός τοῦ 1895 μειέτρεψεν αὐτὴν εἰς ἄμορφον ἐρείπιον. Ἀλλὰ μεγάτιμος ὁμογενής, ὁ αἰμνηστος Παῦλος Στεφάνοβιτς, μὴ ἀνεχόμενος ἐν τῇ φιλογενείᾳ αὐτοῦ νὰ βλέπῃ καταστραφέντα τὸν φάρον τοῦτον τῆς Ἐκκλησίας, προσεφέρθη αὐθορμήτως νὰ ἀνακαινίσῃ αὐτὴν καὶ ἐδαπάνησε πρὸς τοῦτο 27 χιλιάδας χρυσῶν λιρῶν (220 περίπου χιλιάδας σημερινᾶς λίρας). Οὕτω δὲ ἀνηγέρθη τὸ περικαλλὲς μέγαρον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρισκόμεθα. Ἰδετε τὴν εἰκόνα του. Αἱ κατόπιν καιρικαὶ περιστάσεις ἐστέρησαν τὴν Σχολὴν τῶν μεγάλων μαθητῶν αὐτῆς καὶ τοὺς διεδέχθητε σήμερον σεῖς οἱ νεαροί.

Ἀλλὰ δὲν πιστεύω νὰ ἐζημίωσεν ἡ Σχολὴ ἐκ τούτου. Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ μακαρία ψυχὴ τοῦ μεγάλου Πατριάρχου Φωτίου μὲ βλέμμα στοργῆς θὰ προσβλέπῃ ἐκ τῶν οὐρανῶν τοὺς νεαροὺς σημερινοὺς μοναχοὺς τῆς Μονῆς του, καθὼς ἐπίσης ἡ μακαρία ψυχὴ Γερμανοῦ τοῦ Δ'· μὲ τὸ αὐτὸ βλέμμα θὰ προσατενίσῃ τοὺς μικροὺς μαθητὰς τῆς Σχολῆς του καὶ ἀμφοτέροι θὰ σᾶς εὐλογοῦσιν ἀναμένοντες νὰ σᾶς ἴδωσι μίαν ἡμέραν τιμῶντας τὴν Μονὴν, τὴν Σχολὴν καὶ τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ διαπρέποντας ὡς τέκνα ἀντάξια τῶν Πατέρων των καὶ ὡς γνησίους τοῦ Χριστοῦ στρατιώτας. Noblesse oblige λέγει ἐν γαλλικὸν λόγιον· ἡ εὐγένεια γεννᾷ ὑποχρεώσεις· Μὴ λησμονῆτέποτε, τέκνα μου, ὅτι εἰσθετὰ εὐγενῆ πρωτότοκα τέκνα τῆς Ὀρθόδοξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἐκείνης ἣτις διεφύλαξε διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἄσπιλον καὶ ἀμόλυντον τὴν διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου ὅπως ἐξῆλθεν αὕτη ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Χριστοῦ, τῶν Ἀποστόλων, τῶν Ἁγίων Πατέρων ἡμῶν. Ἐχετε λοιπὸν τὸ καθῆκον νὰ τιμήσητε, νὰ δοξάσητε τὴν Ἁγίαν Μητέρα σας, τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, πρῶτον μὲ τὸ παράδειγμα τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ ἐναρέτου βίου σας καὶ δεύτερον μὲ τὰς γνώσεις, μὲ τὰς δόσεις θὰ σᾶς ἐφοδιάσῃ καὶ

θά σα; ὀπλίση ἢ Σχολή αὕτη. Θά σα; ἐπαναλάβω ἐκ τῆς ἀπορροῆς ταύτης τοὺς λόγους τοῦ διασήμου Γάλλου ἱστορικοῦ Schlumberger, τοῦ συγγραφέως τῆς « Βυζαντινῆς Ἐποποιΐας », ὅτε ἐπεσκέφθη πρὸ πολλῶν ἐτῶν τὴν σχολὴν σας. « Οὐδέποτε εἶπε τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ὠνειροπόλησεν ἐρημίαν ὠραιότεραν καὶ καταλληλοτέραν πρὸς ἔξορσιν τῆς ψυχῆς. Ἐὰν οἱ νεαροὶ λευταί, τῶν ὁποίων τὰ ἔτη διαορέουσι ἐν τούτῳ τῷ εὐλογημένῳ τόπῳ, τῶν ὁποίων ὁ χρόνος κατανέμεται μεταξὺ τῆς σοβαρᾶς μελέτης τῶν ἀρχαίων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀπολαύσεως τῆς μεγαλειώδους ταύτης καλλονῆς (τῆς φύσεως), δὲν ἀποβῶσι τέλειοι κληρικοὶ, θά εἶνε τοῦτο ἔνδειξις ὅτι ἡ ψυχὴ των εἶνε κενὴ ἰδανικῶν, ἀνίκανος πρὸς μεταρσίωσιν» (1).

Αὕτη εἶνε ἡ γλυκεῖα ἐλπίς ὅλων ἡμῶν τῶν μεγαλειτέρων σι, οὔτινες σα; ἀγαπῶμεν, φροντίζομεν διὰ σα; καὶ ἐνδιαφερόμεθα ζωηρῶς διὰ τὰς προόδους καὶ τὸ μέλλον σας. Θά μάς κατασχύνητε μίαν ἡμέραν; Δὲν τὸ πιστεύω ποτέ. Καὶ μὲ τὴν παρήγορον ταύτην βεβαιότητα διδομεν πέρασ εἰς τὴν παροῦσαν διάλεξιν.

(1) Jamais l'esprit de l'homme n'a pu rêver solita le plus belle plus propre à élever l'âme. Si les jeunes Levites dont les années s'écouent dans ce lieu béni, dont les heures se partagent entre l'aus tère meditation de vieux Pères de l' Eglise et la contemplation de ces sereines beautés ne deviennent pas des prêtres acemplis c'est que leur âme est vide d'aspirations, incapable d'esser.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΜΟΝΗΝ
ΑΓΙΑΣ ΤΡΙΑΔΟΣ

Κ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ (1)

Χαῖρέ μοι ἀνθεμόεσσα Προποντίδος ἄφθιτε κούρη
Χαλκίτις νῆσος πᾶσιν ἀειδομένη,

Ἡ καλὴν στεφάνην περὶ κρήδεμν' ἔστεφάνωσαι
τὴνδε Μονὴν ἱερὰν τῆς Μεγάλης Τριάδος.

Φώτιος ἦν πρῶτος Πατριάρχης κείνος ὁ Θεῖος
δεῖματο καὶ ἔ νέην ἐξωνόμηκε Σιών.

Ὡς δ' ἐμόγησε χρόνῳ Πατριάρχης καίνισεν ἄλλος
καὶ μὴν Ἔσοπτρον εὖς κλήϊσε Μητροφάνης.

Νῦν δ' αὐτὴν τὸ τρίτον Πατριάρχης κύδιμος αὐτίς
τῆς Τριάδος λάτρης Γερμανὸς ἰδρύσατο.

Ἀμφὶ δὲ δώματα ἔτευξεν ἀνάκτορα ἔμμεναι ἐσθλά
τῆς Θεῆς σοφίης πᾶσι διδασκομένης.

Ἄμβαιεν' ἠϊθέων σεμνὸς χορὸς, ἠρέμα ταρσῶ
τὸν δ' ἀκμήτι διεβίσε ἡμερόεντα λόφον.

κ' ἦν μέτωπον ἔδι' ἡ γέρας ἔξεις· οἶσθα γάρ ὅτι
τῆς ἀρετῆς ἰδρῶ πρόσθεν ἔθηκε Θεός.

(1) Ἐπὶ μαρμαρίνης πλακὸς ἀνωθεν τῆς εἰς τὸν ναὸν ἀγοῦσης Πύλης.

ΦΙΡΜΑΝΙΟΝ ΜΟΝΗΣ ΑΓ. ΤΡΙΑΔΟΣ ΧΑΛΚΗΣ

Γενέσθω γνωστὸν τῷ Καδῇ Σκουτάρως καὶ Νάϊπῃ τῶν νήσων ὅτι οἱ καλόγηροι τῆς Μονῆς τῆς ἁγίας Τριάδος τῆς ἐκ τῶν βακουφίων τοῦ Σεῖχζιδὲ Σουλτάν Μεχμέτ χάν κειμένης ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ τοῦ καζᾶ Σκουτάρως ἐπέδωκαν ἀναφορὰν εἰς τὸν ἡμέτερον Αὐτοκρατορικὸν Διδάνιον διαλαμβάνουσαν ὅτι κ τῶν σιτηρῶν καὶ τῶν προϊόντων τῶν παραγομένων ἐκ τῶν πέριξ τῆς ρηθείσης Μονῆς ἀγρῶν, ἀμπελῶν καὶ κήπων τῶν διατελούντων ὑπὸ τὴν κατοχὴν αὐτῆς καὶ καλλιεργουμένων ὑπ' αὐτῶν εἰσεπραττετο κατ' ἔτος ἐκ μέρους τοῦ βακουφίου 500 ἀκτσέδων ἑτησίως μουκατ. πληρωνόμενος ἀνελλιπῶς. Ἐνῶδὲ ἔπρεπε νὰ μὴ ἐπιβαρύνηται οἱ ρηθεῖσα Μονὴ καὶ δι' ἄλλων φόρων, οἷον δεκάτης, ἐν ταύτοις ὁ μεεμούρης Σούμπαση ὀδιωρισμένος ἐκ μέρους τοῦ ρηθέντος βακουφίου μὴ ὀρκεσθεὶς εἰς τὸ κατ ἀποκοπὴν τοῦτο ποσὸν πιέζει αὐτοὺς ζητῶν δεκάτην καὶ ἄλλους φόρους. Ἐξητοῦντο λοιπὸν τὴν παρεμπόδοσιν τῆς τοιαύτης ἀδικίας καὶ παρανόμου ἀπαιτήσεως διὰ μιᾶς ἱερᾶς διαταγῆς (ἔμορ Σερίφ).

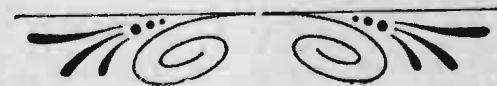
Γενομένης ἐξετάσεως εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ μου Χαζινὲ ἐξηκριθῶθη ὅτι ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ τῇ ὑπαγομένη εἰς τὸν Ναχιγὲ τῶν νήλων ἐν τῷ Καζᾶ Σκουτάρως ἐκ τῶν βακουφίων τοῦ Σουλτάν Μεχμέτ δώδεκα ἀφιερῶματα καὶ αἰκήματα καὶ ὅτι οἱ ἐγκαθίδες (κάτοικοι) ἐπ' ὀνόματι τῶν ὁποίων ταῦτα εἶναι ἐγγεγραμμένα καθ' ἕκαστον ἔτος πληρῶνουνσι ἐγκοίρως καὶ ἐμπροθέσμως ἀνεὶ ἐλλείψεων εἰς τοὺς ἐντεταλμένους τὴν εἰσπραξίν του νενομισμένου φόρου διὰ τὰς γαίας καὶ τὰ λοιπὰ κτήματα συνωδὰ τῷ συντασσομένῳ ἐπὶ τούτῳ βιβλίῳ περὶ κατανομῆς φόρου, ὠρισμένον ποσὸν ἀναλόγως τῆς καταστάσεως καὶ τῶν προσόδων ἐκάστου κτήματος καὶ κατὰ συνέπειαν ἐνῶ ἀπηρεῖτο νὰ μὴ προδῶσιν εἰς καταπέσεις ἐ-

ναντίον τῶν δικαιούχων πρὸς εἰσπραξίν φόρου ὑπερβαίνοντος τὸ ποσὸν τὸ ὠρισμένον δυνάμει ἔμορ ι σερίφ, οὕχ ἦπτον ἐγνώσθη ὅτι οὗτοι ἐκ τῶν κτημάτων τούτων τῆς, ὡς εὔρηται, Μονῆς ἐν Χάλκῃ τοῦ Καζᾶ Σκουτάρως τοῦ σαντζακίου Σαράντα Ἐκκλησιῶν, ζητοῦσι φόρον τελωνειακὸν 1000 ἀκτσέδες, φόρου δεκάτης καὶ καρπῶν 120 ἀκτσέδες, διὰ τὴν Μονὴν Παναγίας 100 ἀκτσέδες, διὰ τὴν Μονὴν τῆς ἁγίας Τριάδος 60 διὰ τὰς ἀμπελούς 512 ἀκτσέδες ἦτοι ἐν ὅλῳ 2972 ἀκτσέδες.

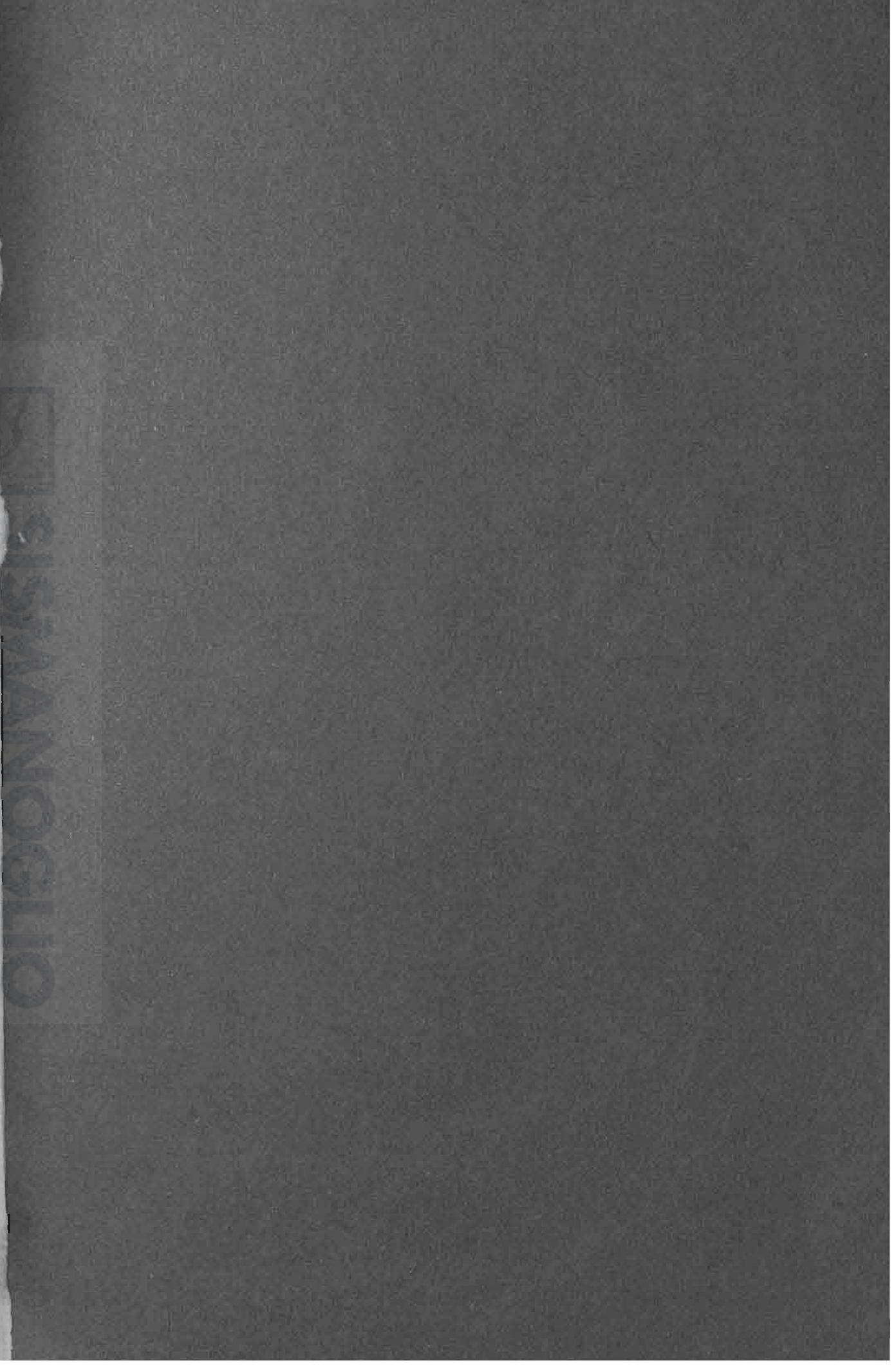
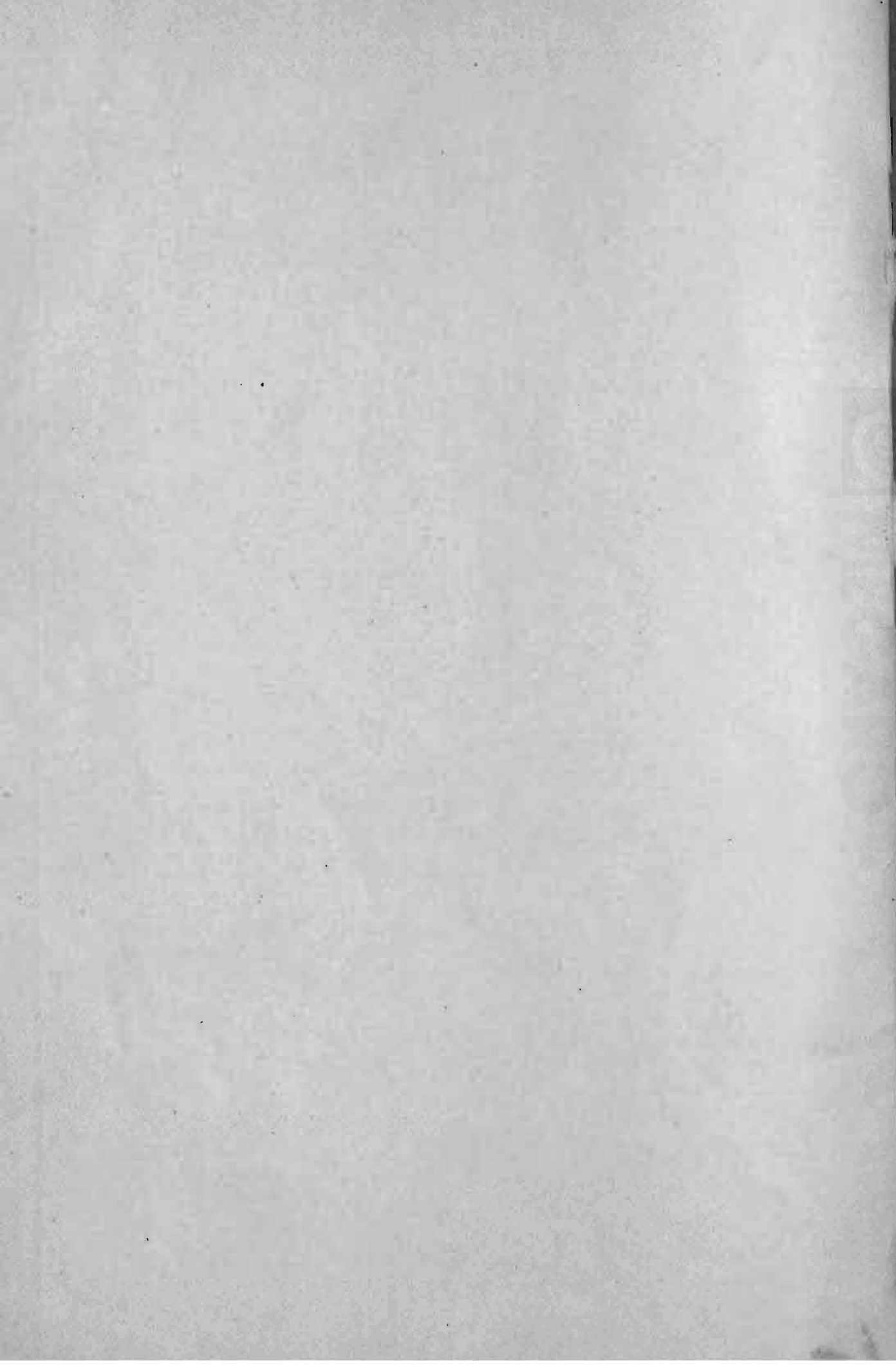
Γνωσθέντος ὁμως ὅτι οἱ καλόγηροι τακτικῶς πληρῶνουνσι κατ' ἔτος τὸν δυνάμει τῆς ἱερᾶς διαταγῆς ὠρισμένον φόρον μουκατᾶ, διατάσσομεν ἵνα συμφῶνως τῇ σχετικῇ ὑποσημειώσει μὴ ζητῆται παρ' αὐτῶν φόρος πέραν τοῦ ὠρισμένου. Γενέσθω, συνωδὰ τῇ διαταγῇ μου καὶ ἐφ' ὅσον οἱ καλόγηροι τῆς ρηθείσης Μονῆς πληρῶνουνσι τὸν ὠρισμένον φόρον κατ' ἔτος νὰ μὴ ἐνοχλῶνται καὶ πιέζωνται διὰ τὴν πληρωμὴν καὶ ἄλλων φόρων.

2) Ρεπὶ αὐλ ἔβελ 1238. (1822)

Τὸ Φερμάνιον τοῦτο καταχωρίζομεν ὡς περιέχον ἐνδιαφερούσας τινὰς πληροφορίας περὶ τῶν κτημάτων τῆς Μονῆς.

© SISMANOGGIO

OTTORINO GILIO